

20 Ιουλίου, 1989

(ΜΑΛΛΑΧΤΟΣ, ΠΙΚΗΣ, ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, Δ.Δ.)

ΧΡΙΣΤΑΚΗΣ ΣΟΛΩΜΟΥ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ,

Εφεσείων,

v.

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ,

Εφεσίβλητης.

(Ποινική Έφεση Αρ. 4987).

-
- Απόδειξη — Ελατήριο — Σημασία του — Ανάλυση της σχετικής νομολογίας — Δεν είναι συστατικό στοιχείο του εγκλήματος της ανθρωποκτονίας.
- Απόδειξη — Μάρτυρες — Αξιοπιστία — Προηγούμενες αντιφατικές καταθέσεις — Κατά πόσο καθιστούν την μαρτυρία τους στο δικαστήριο εκ προοιμίου αναξιόπιστη — Αρνητική η απάντηση στο ερώτημα — Ανασκόπηση νομολογίας — Όμως, επιβάλλεται προσέγγιση της μαρτυρίας με μεγάλη επιφυλακτικότητα. 5
- Απόδειξη — Περιστατική μαρτυρία — Τι την διακρίνει από την άμεση απόδειξη. 10
- Απόδειξη — Ψευδείς δηλώσεις κατηγορουμένου — Σημασία των — Πόθεν εξαρτάται.
- Δικαστικές αποφάσεις — Απόφαση κακουργιοδικείου κατά πλειοψηφία — Έφεση — Αρχές, που διέπουν προσέγγιση εφετείου — Δεν διαφέρουν από τις αρχές, που εφαρμόζονται σε περίπτωση ομόφωνης απόφασης — Για σκοπούς εφέσεως η απόφαση είναι η απόφαση της πλειοψηφίας — Δεν τίθεται θέμα αντιπαραθέσεως της με την απόφαση της μειοψηφίας. 15 20
- Απόδειξη — Ενισχυτική μαρτυρία — Ψευδές άλλοθι — Αποτελεί ενισχυτική μαρτυρία της αναγνώρισης του κατηγορουμένου.
- Ο εφεσείων καταδικάστηκε για ανθρωποκτονία της Ντίνας Περλάκη, με την οποία διατηρούσε σεξουαλικές σχέσεις, που

δεν προσπαθούσε να αποκρύψει. Η τελευταία φορά που η Περλάκη θεάθηκε ζωντανή ήταν η 17.3.86, όταν έφυγε από το μπαρ, που εργαζόταν μαζί με τον κατηγορούμενο.

5 Ο μάρτυρας κατηγορίας Παλάρης αναγνώρισε τον κατηγορούμενο ότι ήταν το πρόσωπο, που είχε δει την νύκτα της 24.3.86 κοντά σε εστία φωτιάς, όπου καιόταν το πτώμα της Περλάκη.

10 Πριν από την απόφαση του Εφετείου ο Παλάρης ανακάλεσε την μαρτυρία του, αλλά αργότερα επανέλαβε την αρχική του κατάθεση, δηλώνοντας ότι αυτό, που έκαμε, το έκαμε υπό το κράτος απειλής.

15 Συνεπεία, όμως, των αντιφατικών καταθέσεων του Παλάρη το Εφετείο διέταξε επανεκδίκαση της υπόθεσης. Η επανεκδίκαση κατέληξε σε νέα καταδίκη κατά πλειοψηφία. Στην απόφαση της πλειοψηφίας η μαρτυρία Παλάρη έγινε δεκτή ως αξιόπιστη, αλλά ταυτόχρονα τονίσθηκε ότι ακόμα και χωρίς αυτήν, η περιστατική μαρτυρία δεν άφηνε περιθώριο εύλογης αμφιβολίας για την ενοχή του εφεσείου.

20 Ο εφεσείων συχνά δημιουργούσε σκηνές ζηλοτυπίας. Σε ωρισμένες περιπτώσεις η ζηλοτυπία συνωδεύετο με χρήση βίας και απειλές εναντίον της Περλάκη. Σε μια περίπτωση η τελευταία κατέφυγε στην αστυνομία.

25 Στις 14.3.86 η Περλάκη συνοδευόμενη από τον εφεσείου ζήτησε εργασία σε μπαρ. Στις 15.3.86 προσλήφθηκε. Η οικειότητα μεταξύ εφεσείου και Περλάκη φαίνεται από το ότι την ίδια μέρα ο εφεσείων την επισκέφθηκε στο μπαρ μαζί με τα παιδιά της και το ίδιο βράδυ, μετά την εργασία της, την πήρε στη Λάνια για την βάπτισμα του παιδιού κάποιου φίλου του.

30 Στις 17.3.86 στο μπαρ και στην παρουσία του εφεσείου θαμώνες προσπάθησαν να γνωριστούν με την Περλάκη. Εκείνη τους απαντούσε. Το βράδυ της ίδιας μέρας ο εφεσείων επέστρεψε στο κέντρο και έφυγε μαζί με την Περλάκη. Έκτοτε η Περλάκη δεν θεάθηκε ζωντανή.

Το πτώμα της βρέθηκε στις 25.3.86 ημικαμένο.

35 Στις 18.3.86 ο εφεσείων δεν επισκέφθηκε το μπαρ ή το σπίτι του θύματος ούτε προσπάθησε να επικοινωνήσει μαζί του. Η αδιαφορία του συνεχίστηκε και στις δυο επόμενες μέρες. Δεν ανταποκρίθηκε στην πρώτη κλήση της αστυνομίας να την επισκεφθεί. Ανταποκρίθηκε στη δεύτερη. Στην ανοικτή κατάθεσή του στην αστυνομία είπε δυό σημαντικά ψέματα: Ότι ουδέποτε εκαυγάδισε ή απείλησε την Περλάκη και ότι το

40

βράδυ της 17.3.86 επέστρεψε στο μπαρ κατόπιν παράκλησης της τελευταίας να την πάρει «για φαί».

Στις μέρες, που ακολούθησαν την εξαφάνιση, πιθανολογούσε δολοφονία της. Σε συνάντησή του με φίλους της Περγλάκη εξέφρασε φόβο ότι αυτή θα τον κατέστρεφε. Έτσι, ενώ έπρεπε να ανησυχεί για την τύχη της φιλενάδας του, ανησυχούσε για την δική του τύχη.

Στις 22.3.86 ο Μ. Κ. Φραντζής είδε κάποιο στην τοποθεσία, όπου αργότερα βρέθηκε το πτώμα, να κατηφορίζει προς τα εκεί. Κοντά είπε ήταν ένα αυτοκίνητο ΜΑΖΤΑ που έμοιαζε με αυτό του κατηγορουμένου. Σε αναγνωριστική παράταξη υπέδειξε τρία αυτοκίνητα, ένα από τα οποία ήταν του κατηγορουμένου. Η σημασία της μαρτυρίας αυτής είναι απλώς ότι ο δολοφόνος επισκεπτόταν την σκηνήν του εγκλήματος.

Στις 24.3.86 οι υποψίες της αστυνομίας επιτάθηκαν. Ένας αστυνομικός κάλεσε τον εφεσείοντα να προσέλθει στον αστυνομικό σταθμό, απειλώντας, σε περίπτωση ανυπακοής σύλληψή του. Μια ώρα αργότερα ξέσπασε πυρκαϊά στον τόπο, όπου στις 25.3.86 βρέθηκε το πτώμα. Σχετικά με το που ήταν εκείνη την ώρα ο εφεσείων έδωσε ψευδές άλλοθι. Την ίδια μέρα, προσπαθώντας να επικοινωνήσει με μια φίλη του θύματος, είπε στην μητέρα της φίλης αυτής ότι η τύχη του εξαρτάτο από το τι θα έλεγε στην αστυνομία η κόρη της.

Κατά την διάρκεια αναγνωριστικών παρατάξεων, που διοργανώθηκαν κατά τρόπο άψογο ο Παλάρης αναγνώρισε τον εφεσείοντα και το αυτοκίνητό του, ως το πρόσωπο και το αυτοκίνητο, που είδε στον τόπο της πυρκαϊάς την νύκτα της 24.3.86.

Η πλειοψηφία του Δικαστηρίου δέχθηκε ότι όταν, μετά την πρώτην καταδίκη του εφεσείοντα, ο Παλάρης έδιδε τις δυο αντιφατικές καταθέσεις του στην αστυνομία ενεργούσε υπό το κράτος απειλής και εκβιασμού.

Το Ανώτατο Δικαστήριο, απορρίπτοντας την έφεση, διαφωνώντας του Δικαστή Μαλαχτού, αποφάνθηκε:

(1) Οι κανόνες, που διέπουν την άσκηση της δευτεροβάθμιας δικαιοδοσίας του Δικαστηρίου αυτού είναι οι ίδιοι, είτε πρόκειται για ομόφωνη είτε για απόφαση κατά πλειοψηφία. Το αντικείμενο της έφεσης είναι η απόφαση της πλειοψηφίας. Η σύγκριση του σκεπτικού των δύο αποφάσεων δεν είναι θέμα της έφεσης. Αναμφίβολα η διχογνωμία δικαιολογεί προσέγγιση με την μεγαλύτερη δυνατή προσοχή.

5 (2) Το ελατήριο δεν είναι συστατικό στοιχείο του εγκλήματος. Όμως, η μαρτυρία γι' αυτό είναι σχετική. Το ελατήριο μπορεί να υπονομεύσει διαμαρτυρίες για αθωότητα ή να εξηγήσει συμπεριφορά άλλως ανεξήγητη. Στην περίπτωση αυτή το πρωτόδικο δικαστήριο σωστά θεώρησε την παράφορη Ζηλοτυπία του εφεσεϊοντος ως ελατήριο. Είναι γι' αυτό, που τα γεγονότα στο μπαρ στις 17.3.86 αποκτούν σημασίαν, σαν κέντρομα της Ζηλοτυπίας του εφεσεϊοντος.

10 (3) Στο δικαστικό μας σύστημα η αξιοπιστία των μαρτύρων είναι έργο των πρωτοδίκων δικαστηρίων. Το Εφετείο δικαιολογείται να ανατρέψει ευρήματα αξιοπιστίας, όταν αυτά συγκρούονται με την κοινή λογική. Η αρμοδιότητα του πρωτόδικου Δικαστηρίου σχετικά με την αξιολόγηση της αξιοπιστίας μαρτύρων δεν μπορεί να συμβιβασθεί με εκ προοιμίου αρχήν ότι συγκεκριμένη μαρτυρία είναι αναξιόπιστη. Αυτό θα ήταν δυνατό στη συγκεκριμένη περίπτωση αν ίσχυε κανόνας αποκλεισμού μαρτυρίας μαρτύρων, που έδωσαν αντιφατικές καταθέσεις. Οι αντιφατικές καταθέσεις δημιουργούν, βέβαια, ερωτηματικά, που επιβάλλουν προσέγγιση της μαρτυρίας με επιφυλακτικότητα. Η εξουσία, όμως, του πρωτόδικου Δικαστηρίου να την κρίνει αξιόπιστη υπάρχει. Στην περίπτωση αυτή σωστά το Δικαστήριο προσέγγισε το θέμα. Δεν υπάρχει πεδίο για επέμβαση του Δικαστηρίου αυτού.

25 (4) Το παράπονο του εφεσεϊοντος δεν περιορίσθηκε στο θέμα της αξιοπιστίας Παλάρη, αλλά και στην ποιότητα της μαρτυρίας του. Η εγκυρότητα της αναγνώρισης αποτελεί έργο του πρωτόδικου Δικαστηρίου. Η προβολή ψευδούς άλλοθι αποτελεί ενισχυτική μαρτυρία για την αναγνώριση του κατηγορουμένου.

30 (5) Ξεχωριστά μέρη περιστατικής μαρτυρίας συχνά παρομοιάζονται με τους κρίκους αλυσίδας. Όπως οι κρίκοι της αλυσίδας πρέπει να είναι συνεκτικοί και αλληλένδετοι με τους υπόλοιπους κρίκους, έτσι και τα ιδιαίτερα τμήματα της περιστατικής μαρτυρίας πρέπει να συναρτώνται μεταξύ τους ως θέμα λογικής συνέπειας, ώστε να συγκροτούν αδιάσπαστο σύνολο. Στην υπόθεση αυτή η περιστατική μαρτυρία δεν άφηνε αμφιβολία για την ενοχή του εφεσεϊοντος.

40 (6) Η προσφυγή στο ψεύδος εύλογα οδηγεί, σύμφωνα με την ανθρώπινη λογική και πείρα, σε συμπέρασμα ενοχής. Η σημασία, που μπορεί να δοθεί σε ψευδή δήλωση, εξαρτάται από το αν έγινε θελήματικά, από το περιεχόμενο της σε συσχετισμό με το γεγονός, που απέβλεπε να αποκρύψει και

από το κίνητρο πίσω από το ψεύδος. Στην περίπτωση αυτή τα ψεύδη του εφροσεύοντα έδειχναν την ενοχή του.

Η έφεση απορρίπτεται.

Αναφερόμενες αποφάσεις:

<i>Michaelides v. The Republic</i> (1987) 2 C.L.R. 269;	5
<i>Kouppis v. The Republic</i> (1977) 2 C.L.R. 361;	
<i>Khadar and Another v. The Republic</i> (1978) 2 C.L.R. 132;	
<i>R. v. Pestano and Others</i> [1981] Crim L.R. 397;	
<i>Anastassiades v. The Republic</i> (1977) 2 C.L.R. 97;	
<i>Hadjisavvas v. The Republic</i> (1988) 2 C.L.R. 37;	10
<i>Foumidis v. The Republic</i> (1986) 2 C.L.R. 73;	
<i>R. v. Golder</i> [1980] 3 All E.R. 457;	
<i>Georghiou v. The Republic</i> (1984) 2 C.L.R. 65;	
<i>R. v. Turnbull</i> [1976] 3 All E.R. 549;	
<i>R. v. Weeder</i> , Crim. Rep. 228;	15
<i>R. v. Chance</i> [1988] 3 W.L.R. 661;	
<i>Katsiamalis v. The Republic</i> (1980) 2 C.L.R. 107;	
<i>Rossides v. The Republic</i> (1983) 2 C.L.R. 391;	
<i>Al-Hamad and Another v. The Republic</i> (1989) 2 C.L.R. 117;	
<i>Simadhiakos v. The Republic</i> , 1961 C.L.R. 64;	20
<i>Pourikkos v. Fevzi</i> , 1962 C.L.R. 283;	
<i>Papadopoulos v. Stavrou</i> (1982) 1 C.L.R. 321;	
<i>Pсарas and Another v. The Republic</i> (1987) 2 C.L.R. 132;	
<i>Khan and Another v. Reginam</i> [1967] 1 All E.R. 80;	
<i>Philotas v. Republic</i> (1967) 2 C.L.R. 13;	25
<i>R. v. Lucas</i> [1981] 2 All E.R. 1008;	
<i>McGreevy v. D.P.P.</i> [1973] 1 All E.R. 503;	
<i>Koufou v. The Republic</i> (1984) 2 C.L.R. 165.	

Έφεση κατά της καταδίκης και ποινής.

Έφεση κατά της καταδίκης και ποινής από τον Χριστάκη Σολωμού Μιχαηλίδη ο οποίος καταδικάστηκε στις 14 Απριλίου, 1988 από το Κακουργιοδικείο Λεμεσού (Ποινική Υπόθεση Αρ. 13974/86) στην κατηγορία ανθρωποκτονίας κατά παράβαση του άρθρου 205(1)(3) του Ποινικού Κώδικα, Κεφ. 154 και στον οποίον επεβλήθη από τον Πρ. Επ. Δικ. Πογιατζή, τον Αν. Επ. Δικ. Αναστασίου, και τον Επ. Δικ. Ν. Νικολάου, φυλάκιση εννέα ετών από της 25.3.1986.

10 ΜΑΛΛΑΧΤΟΣ, Δ.: Η απόφαση του Δικαστηρίου δεν είναι ομόφωνη. Την πρώτη απόφαση θα δώσει ο Δικαστής Πικής.

ΠΙΚΗΣ, Δ.: Στις 25 Μαρτίου, 1986, η Κωνσταντία, άλλως Ντίνα Περλάκη, βρέθηκε νεκρή σε απόκρημνη περιοχή στην τοποθεσία «Ζυγός» κοντά στο γεφύρι της Άλασσας στο δρόμο Λεμεσού-Πλατρών. Το πτώμα της ήταν μισοκαμένο και σε κατάσταση αποσύνθεσης. Ο Παθολογοανατόμος κ. Π. Βανέζης διεπίστωσε ότι ο θάνατος είχε προέλθει από στραγγαλισμό, τουλάχιστο πέντε αλλά δυνατό επτά μέρες πριν την ανεύρεση του πτώματος, γεγονός που τον έκαμε να διαπιστώσει ότι -

«I am satisfied that the deceased could have been dead and placed at the scene of discovery within a few hours of her disappearance on 17.3.86.»

25 «Είμαι ικανοποιημένος ότι η αποθιώσασα μπορούσε να ήταν νεκρή και να τοποθετήθηκε στη σκηνή της ανεύρεσής της λίγες ώρες μετά την εξαφάνισή της στις 17.3.86.»

Την τελευταία φορά που η Ντίνα θεάθηκε στη ζωή ήταν το θράδυ της 17.3.86 όταν έφυγε από την εργασία της στη μπουραρία LA BELLE VIE, συνοδευόμενη από το Χριστάκη Μιχαηλίδη, τον εφεσεύοντα. Ήταν γύρω στις 11 μ.μ. Οι δυο έφυγαν μαζί. Έκτοτε κανένας δεν είδε ζωντανή τη Ντίνα εκτός από τον εφεσεύοντα. Εξαφανίστηκε. Ο Μιχαηλίδης και η Περλάκη διατηρούσαν φανερές ερωτικές σχέσεις τους τελευταίους 18 μήνες πριν την εξαφάνισή της.

35 Η αστυνομία προέβη στη σύλληψη του εφεσεύοντα μετά την ανακάλυψη του πτώματος και έκτοτε τελεί υπό κράτηση. Μετά την ολοκλήρωση των ανακρίσεων ο Μιχαηλίδης κατηγορήθηκε για το στραγγαλισμό της Περλάκη και του

προσήφθη κατηγορία ανθρωποκτονίας. Το Κακούργιοδικείο Λεμεσού έκρινε τον εφεσείοντα ένοχο και τον καταδίκασε σε φυλάκιση 10 χρόνων (7.7.86). Στις 11.9.87 το Ανώτατο Δικαστήριο διέταξε την επανεκδίκαση της υπόθεσης λόγω αμφιβολιών που διετύπωσε στο Γενικό Εισαγγελέα (Τεκμήριο 13) και κατ' ακολουθία στην αστυνομία (Τεκμήριο 14) ο Δ. Παλάρης ως προς την αναγνώριση του εφεσείοντα το θράδυ της 24.3.86 κοντά στην εστία της φωτιάς όπου καιγόταν το πτώμα της Περλάκη. Σε μεταγενέστερη κατάθεσή του, πριν την έκδοση της απόφασης του Ανωτάτου Δικαστηρίου, ο Παλάρης ανακάλεσε τις δυο προηγούμενες καταθέσεις του και επανέλαβε την αρχική του κατάθεση ως προς την αναγνώριση του εφεσείοντα. Επεξήγησε ότι προσέβη στις δυο αντιφατικές καταθέσεις κάτω από το κράτος φόβου ως προς την ασφάλεια του ίδιου και της οικογένειάς του (της συζύγου και του παιδιού του) λόγω επανειλημμένων απειλητικών τηλεφωνημάτων για την τύχη του ίδιου και της οικογένειάς του αν δεν ανασκεύαζε την κατάθεση του. Τα απειλητικά τηλεφωνήματα έκαμε άγνωστη γυναίκα μέσο της οποίας είχε διευθετηθεί και συνάντηση μεταξύ των ενήλικων παιδιών του εφεσείοντα και του μάρτυρα Παλάρη. Υπέκυψε στον εκβιασμό, όπως κατάθεσε, για να μη εκθέσει την οικογένειά του και τον ίδιο σε κίνδυνο. Του υπεδείχθη από το πρόσωπο που τον απειλούσε ότι για να είναι πειστικός ως προς τους λόγους της επανατοποθέτησής του, θα έπρεπε να προβεί σε εικονική αναπαράσταση των συνθηκών αναγνώρισης του εφεσείοντα στην παρουσία τρίτου, ώστε η αλλαγή της κατάθεσης του να έχει αντικειμενικό έρεισμα. Το έφετείο, με σύνθεση τον Πρόεδρο Τριανταφυλλίδη, και τους Δικαστές Λώρη και Στυλιανίδη, διέταξε, εν' όψει των συγκρουόμενων καταθέσεων του μάρτυρα Παλάρη και της σημασίας και του περιεχομένου της μαρτυρίας του στην έκβαση της υπόθεσης, την επανεκδίκαση της υπόθεσης βάσει των εξουσιών που παρέχονται από το άρθρο 25(3) του *Περί Δικαστηρίων Νόμου, 1960 - Ν 14/60*, και του άρθρου 145(δ) της Ποινικής Δικονομίας, Κεφ. 155.* Η υπόθεση επανεκδικάστηκε από το Κακούργιοδικείο Λεμεσού με διαφορετική από την αρχική του σύνθεση.

Στις 14 Απριλίου, 1988, το Κακούργιοδικείο Λεμεσού θρήκε κατά πλειοψηφία τον εφεσείοντα ένοχο της κατηγορίας.

* (Βλέπε, *MICHAELIDES v. REPUBLIC (1987) 2 C.L.R. 269*.)

Σύμφωνα με την ετυμηγορία των Α. Αναστασίου, Ανώτερου Επαρχιακού Δικαστή, και Ν. Νικολάου, Επαρχιακού Δικαστή, ο εφεσείων ήταν ένοχος της κατηγορίας, και του επιβλήθηκε ποινή φυλάκισης 9 χρόνων. Σύμφωνα με την απόφαση της μειοψηφίας που είχε εκδόσει ο Πρόεδρος του Κακουργιοδικείου κ. Ι. Πογιατζής, η Κατηγορούσα Αρχή απέτυχε να αποδείξει την υπόθεσή της με τη βεβαιότητά που απαιτείται για την καταδίκη του κατηγορουμένου σε ποινικές υποθέσεις. Συνεκτιμώντας τη μαρτυρία στο σύνολο της, ο Πρόεδρος του Κακουργιοδικείου ανέφερε:

«Κρινόμενη στο σύνολό της η μαρτυρία, όπως την έχω αποδεχθεί, δημιουργεί σοβαρές υποψίες ότι ο δολοφόνος της Ντίνας είναι ο κατηγορούμενος. Αφήνει όμως στη δικαστική μου συνείδηση μια λογική αμφιβολία.»

Το γεγονός ότι η απόφαση του Κακουργιοδικείου εκδόθηκε κατά πλειοψηφία, δε μειώνει το νομικό της κύρος ούτε καθιστά την αναθεώρησή της υποκείμενη σε κανόνες άλλους από εκείνους που διέπουν την άσκηση της δευτεροβάθμιας δικαιοδοσίας του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Το άρθρο 27(1) του Περί Δικαστηρίων Νόμου - Ν 14/60, ορίζει ότι σε περίπτωση διαφωνίας ισχύει η απόφαση της πλειοψηφίας η οποία αποτελεί την απόφαση του Δικαστηρίου. Η ύπαρξη δυο αποφάσεων δε διαφοροποιεί το κυρωτικό μέρος της απόφασης ούτε καθιστά τη σύγκριση του σκεπτικού των δυο αποφάσεων θέμα της έφεσης. Η απόφαση της πλειοψηφίας κρίνεται, όπως και κάθε άλλη απόφαση του Δικαστηρίου, στα πλαίσια των εξουσιών που παρέχονται στο Ανώτατο Δικαστήριο στην άσκηση της δευτεροβάθμιας του δικαιοδοσίας. Ως προς την αξιοπιστία των μαρτύρων τα μόνα σχετικά ευρήματα είναι εκείνα της πλειοψηφίας. Αναπόφευκτα, η ύπαρξη διχογνωμίας μεταξύ των Δικαστών δικαιολογεί στην πράξη την προσέγγιση των επιδίκων θεμάτων στην έφεση με τη μεγαλύτερη δυνατή προσοχή. Όμως το αντικείμενο της έφεσης είναι η απόφαση της πλειοψηφίας η οποία συνθέτει την απόφαση του Δικαστηρίου.

Η σύνοψη των ουσιωδών γεγονότων της υπόθεσης, πολλά από τα οποία είναι αντικειμενικά αδιαμφισβήτητα, και των ευρημάτων του Δικαστηρίου, θα μας επιτρέψει να προσδιορίσουμε το πραγματικό και το νομικό πλαίσιο της

υπόθεσης, και θα υποβοηθήσει στην εκτίμηση των λόγων που έχουν προβληθεί για την ανατροπή της καταδίκης του εφεσείοντα, στο σωστό τους πλαίσιο:

Το 1984 ο Χριστάκης Μιχαηλίδης ήταν ένας μεσήλικας οικογενειάρχης, πατέρας τεσσάρων παιδιών. Ζούσε με τη σύζυγό του και τα άγαμα παιδιά του στη Λεμεσό. Διατηρούσε κατάστημα πώλησης υποδημάτων στο οποίο απασχολείτο εκτός από τον ίδιο και η γυναίκα και η κόρη του. Εκεί γνώρισε τη Ντίνα Περλάκη με την οποία συνήψε ερωτικές σχέσεις. Η Ντίνα είχε επιστρέψει στην Κύπρο με τα παιδιά της το 1983 μετά την κατάρρευση του γάμου της με τον Περλάκη. Πριν την επάνοδό της στην Κύπρο η οικογένεια ζούσε στην Ελλάδα. Στην Κύπρο έμενε με τα παιδιά της κοντά στους δικούς της, τη μητέρα της και την αδελφή της, στην Επισκοπή, όπου εργαζόταν στα αγροκτήματα της περιοχής. Η μητέρα της, η αδελφή και ο γαμπρός της, γνώριζαν για τις σχέσεις της με τον Μιχαηλίδη, τις οποίες άλλωστε ούτε η Ντίνα ούτε ο Μιχαηλίδης κρατούσαν μυστικές. Οι δικοί της όχι μόνο δεν αποθάρρυναν τις σχέσεις τους, αλλά τουναντίον η μητέρα της προσδοκούσε ότι κοντά στον εφεσείοντα η Ντίνα θάβρισκε υποστήριξη. Προς το τέλος του 1985 η Ντίνα, με τη βοήθεια και την ενθάρρυνση του εφεσείοντα, μετακινήθηκε με τα παιδιά της στη Λεμεσό όπου εγκαταστάθηκε σε ημιυπόγειο διαμέρισμα. Με τη μετακίνησή της στη Λεμεσό προσανατολιζόταν να αλλάξει εργασία και να εργαστεί στην τουριστική βιομηχανία, σε εστιατόρια και μπαρ, εργασία για την οποία είχε αποκτήσει κάποια πείρα στο παρελθόν.

Οι σχέσεις της Περλάκη με τον Μιχαηλίδη δεν ήταν πάντα ρόδινες ούτε χωρίς επεισόδια. Ο Μιχαηλίδης συχνά δημιουργούσε σκηνές ζηλοτυπίας που είχαν ως έναυσμα τις υποψίες του ότι η Ντίνα, που ήταν κατά πολύ μικρότερή του, είχε σχέσεις και με άλλους. Σε ορισμένες περιπτώσεις οι εκρήξεις ζήλειας συνοδεύονταν με τη χρήση βίας σε βάρος της Ντίνας και ενίοτε με απειλές, στην έξαρση της φιλονικίας, κατά της ζωής της. Αποκορύφωμα αποτέλεσε ένα επεισόδιο στα μέσα του Φεβράρη του 1986 που οδήγησε τη Ντίνα να υποβάλει καταγγελία στις αστυνομικές Αρχές. Ζήτησε την παρέμβαση της αστυνομίας όχι τόσο για την τιμωρία του εφεσείοντα αλλά για να κρατηθεί ο τελευταίος μακριά της και να την αφήσει ήσυχη. Παρά τη διαπίστωση

- των αστυνομικών οργάνων ότι η Περλάκη είχε εμφανείς κακώσεις στο σώμα της, η αστυνομία δεν προσήψε κατηγορίες εναντίον του Μιχαηλίδη μετά τη βεβαίωση που έδωσε στις αστυνομικές Αρχές ότι στο μέλλον θα έμενε μακριά από
- 5 τη Ντίνα και ότι δε θα την απασχολούσε. Η καταφυγή της Περλάκη στην αστυνομία υποδήλωνε κάποια αγωνία για τις σχέσεις της με τον Μιχαηλίδη, με επίκεντρο τη ροπή του τελευταίου στη χρήση βίας.

- Και μετά το επεισόδιο αυτό, η Περλάκη και ο Μιχαηλίδης
- 10 αποκατέστησαν τις σχέσεις τους και ξανάρχισαν τις επαφές τους. Την 1.3.86 η Περλάκη εργοδοτήθηκε ως τραπεζοκόμος (σερβιτόρα) στο εστιατόριο PETER. Προβληματιζόταν από την αρχή αν θα έπρεπε να μείνει στην εργασία εκείνη ή αν θα έπρεπε να επιδιώξει εργασία σε μπαρ που προφανώς θα ήταν και πιο προσοδοφόρα. Στις 14.3.86 η Ντίνα, συνοδευόμενη από τον Μιχαηλίδη, επισκέφθηκε το μπαρ LA BELLE VIE προς αναζήτηση εργασίας. Προσλήφθηκε ως σερβιτόρα και άρχισε εργασία το βράδυ της επάυριο -
- 15 15.3.86.

- 20 Ήταν η περίοδος των καρναβαλιών. Από την πρώτη μέρα που η Ντίνα ανέλαβε εργασία, ο Μιχαηλίδης την επισκέφθηκε μεταφέροντας στο κέντρο και τα δυο της παιδιά που ήταν μεταμφιεσμένα. Το περιστατικό αυτό φανερώνει την οικειότητα που είχε ο εφεσείων με την οικογένεια της Ντίνας
- 25 και την απουσία οποιασδήποτε προσπάθειας να αποκρύψει τις σχέσεις του μ' αυτή. Αργότερα, το ίδιο βράδυ, επέστρεψε στον τόπο εργασίας της Ντίνας, την περίμενε να τελειώσει τη δουλειά της και μαζί πήγαν στη Λάνια, σε πάρτυ που έδινε φίλος του εφεσείωντα για τη βάφτιση του
- 30 παιδιού του - άλλο περιστατικό που φανερώνει τις ανοικτές σχέσεις που διατηρούσε ο εφεσείων με τη Ντίνα.

- Στις 16.3.86 η Ντίνα γνωστοποίησε στον προηγούμενο εργοδότη της την απόφαση της να σταματήσει να εργάζεται στο κέντρο του. Την ημέρα εκείνη δε συναντήθηκαν ο Μιχαηλίδης και η Περλάκη. Συναντήθηκαν το βράδυ της
- 35 17.3.86 στο LA BELLE VIE μετά τις ξεχωριστές τους εξορμήσεις στην ύπαιθρο. Ήταν η Καθαρά Δευτέρα. Στη διάρκεια της επίσκεψης του εφεσείωντα, μερικοί από τους θαμώνες του κέντρου, όπως συχνά συμβαίνει, έκαναν διακριτικές
- 40 προσπάθειες να γνωριστούν με τη Ντίνα. Η Ντίνα, εύθυμος

τύπος όπως ήταν, απαντούσε, χωρίς όμως να κάμνει ο,τιδήποτε που να έδειχνε συγκεκριμένη διάθεση να συνάψει σχέσεις με οποιουσδήποτε από τους θαμώνες. Ο Μιχαηλίδης ήταν σιωπηλός και δεν έδωσε καμιά συγκεκριμένη ένδειξη ότι είχε ενοχληθεί. Πριν φύγει από το μπαρ γύρω στις 10 μ.μ., ο Μιχαηλίδης ρώτησε τη Ντίνα αν ήθελε να επιστρέψει για να τη μεταφέρει με το αυτοκίνητό του στο σπίτι της. Εκείνη απάντησε ότι δεν ήταν ανάγκη και ότι θα πήγαινε στο σπίτι της με ταξί. Παρά την παρότρυνσή της να μη επιστρέψει ο εφεσείων επανήλθε τρία τέταρτα αργότερα για να τη συνοδεύσει στο σπίτι της. Οι δυο έφυγαν μαζί γύρω στις 11 μ.μ. Αυτή ήταν και η τελευταία φορά που οποιοσδήποτε άλλος από τον εφεσείοντα είδε τη Ντίνα στη ζωή. Όπως ο εφεσείων ισχυρίστηκε, ούτε και αυτός δεν την είδε στη ζωή για πολύ περισσότερο χρόνο· τη συνόδευσε μέχρι το σπίτι της και μετά έφυγε. Η Ντίνα τον αποθάρρυνε να την ακολουθήσει στο διαμέρισμά της με το δικαιολογητικό ότι η μητέρα της ήταν στο σπίτι, γεγονός που δεν είχε αντικειμενική υπόσταση, επειδή η μητέρα της είχε φύγει πολύ ενωρίτερα με την αδελφή της Ντίνας και το γαμπρό της για την Επισκοπή. Και γιατί, όπως γνωρίζουμε, και αν η μητέρα της ήταν ακόμα στο σπίτι, δεν αναμενόταν να ενοχληθεί από την παρουσία του εφεσείοντα.

Τα ίχνη της Περλάκη χάθηκαν μέχρι την 25.3.86 που βρέθηκε νεκρή και το πτώμα της ημικαμένο στην τοποθεσία «Ζυγός» στην Άλασσα.

Οι κινήσεις, οι παραλείψεις και η δράση του εφεσείοντα μεταξύ της εξαφάνισης της Ντίνας κατά το χρόνο που μεσολάβησε μεταξύ της 17.3.86 και της ανεύρεσης του πτώματός της στις 25.3.86, σωστά απασχόλησαν ιδιαίτερα το Δικαστήριο επειδή έτειναν να ρίξουν φως ως προς τί γνώριζε, τί επεδίωκε και πώς αντιμετώπισε την εξαφάνιση της φιλινάδας του της γυναίκας για την οποία, όπως η μαρτυρία συμπερασματικά κατέδειξε, έτρεφε πάθος.

Γνωρίζουμε από τις κινήσεις του τις προηγούμενες μέρες, πόσο κοντά ο εφεσείων ήθελε να βρίσκεται στη Ντίνα. Στις 14.3.86 τη συνόδευσε στο LA BELLE VIE για να ανεύρει εργασία. Στις 15.3.86 την επισκέφθηκε δυο φορές στο κέντρο και αργότερα τη συνόδευσε σε πάρτυ στη Λάνια. Δε φαινόταν να ανησυχεί για την ώρα που θα πήγαινε σπίτι του. Στις

17.3.86 ήταν και πάλι κοντά της. Η απόφασή του να επιστρέψει για να συνοδεύσει τη Ντίνα στο σπίτι της, παρά την αποθάρρυνση της τελευταίας, φανέρωνε τουλάχιστο την απροθυμία του να την αφήσει να κινείται μόνη.

- 5 Ξαφνικά το ενδιαφέρον του σταμάτησε στις 18.3.86, την πρώτη μέρα της εξαφάνισης της Περλάκη. Όχι μόνο δεν την επισκέφθηκε στο σπίτι της ή στο LA BELLE VIE, αλλά ούτε και επικοινωνήσε μαζί της. Το ίδιο και στις 19.3.86 πα-
 10 ρόλο που δεν υπήρχε κανένα αντικειμενικό κώλυμα να επι-
 κοινωνήσει μαζί της, έστω τηλεφωνικά.

- Η εξαφάνιση της Περλάκη καταγγέλθηκε στην αστυνομία το απόγευμα της 19.3.86 από τα παιδιά της με την προτροπή και τη συνοδεία της δασκάλας τους. Και οι συγγενείς της
 15 ανέφεραν την ίδια μέρα την εξαφάνισή της στην αστυνο-
 μία. Η αδιαφορία του εφεσεΐοντα για την Περλάκη συνεχί-
 στηκε και στις 20.3.86. Στο μεταξύ η αστυνομία πληροφορη-
 20 ρήθηκε για τις σχέσεις του με τη Ντίνα, και άφησε τηλεφω-
 νικό μήνυμα στο κατάστημά του με την κόρη του να επισκε-
 φθεί τις αστυνομικές Αρχές σχετικά με την εξαφάνισή της
 25 Περλάκη. Από τις 19.3.86 ο εφεσεΐων δεν προσερχόταν στο
 κατάστημά του γιατί εργαζόταν πάνω σε έκταση θάση σε αγ-
 γρόκτημα στον Ύψωνα. Δεν ανταποκρίθηκε στην πρόσ-
 κληση των αστυνομικών Αρχών, με το δικαιολογητικό ότι δε
 30 γνώριζε σε ποιο όργανο της αστυνομίας θα αποτεινόταν.
 Μετά την εκδήλωση του ενδιαφέροντος της αστυνομίας για
 την εξαφάνιση της Περλάκη, και μόνο τότε, έκαμε τη πρώτη
 κίνηση για να πληροφορηθεί για την τύχη της Περλάκη. Τη-
 35 λεφώνησε στη φίλη της Γαβριέλλα, στη Λευκωσία, και τη
 ρώτησε αν την είχε επισκεφθεί η Ντίνα. Η πρόσκληση της α-
 στυνομίας προς τον εφεσεΐοντα για να επισκεφθεί τον α-
 στυνομικό σταθμό, επαναλήφθηκε και στις 21.3.86. Αυτή τη
 40 φορά ο εφεσεΐων ανταποκρίθηκε στην κλήση. Λίγο πριν ε-
 πισκεφθεί τον αστυνομικό σταθμό ξανατηλεφώνησε στη
 Γαβριέλλα και διευθετήθηκε να συναντηθούν στις 23.3.86
 στο ΚΑΦΕ ΠΑΡΙ στη Λεμεσό. Στην ανοικτή κατάθεσή του
 στις αστυνομικές Αρχές περιγράφει τις σχέσεις του με την
 Περλάκη, το οικογενειακό της παρελθόν, και την αγωνία
 του για τους λόγους εξαφάνισης της Ντίνας. Στην κατάθε-
 ση αυτή είπε δυο σημαντικά ψέματα τα οποία επεσήμανε
 το Κακουργιοδικείο, όπως και τις προεκτάσεις τους. Ο εφε-
 σεΐων είπε: «Εγώ δεν τσακώθηκα μαζί της και ούτε την α-

πειλησα καμιά φορά.» Το άλλο σημαντικό ψέμα ήταν ότι το βράδυ της 17.3.86 επέστρεψε στο LA BELLE VIE για να συνοδεύσει τη Ντίνα κατόπιν παράκλησης της τελευταίας για να την πάρει κάπου «για φαί». Επέστρεψε, όπως είπε στην κατάθεσή του, παρόλο που ήταν «κουρασμένος και θα επήγαινε σπίτι ...». Στην ίδια κατάθεση ανέφερε ότι η Ντίνα ήταν τύπος νευρωτικός και ότι σε μια περίπτωση μετά από φιλονικία με το σύζυγό της αποπειράθηκε να αυτοκτονήσει παίρνοντας χάπια για το σκοπό αυτό, για να δώσει τέλος στη ζωή της. Το μόνο τηλεφώνημα που έκαμε, ανέφερε στην κατάθεσή του, για να μάθει για την τύχη της Περλάκη, ήταν στο κέντρο που εργαζόταν προηγουμένως. Δεν ανέφερε γιατί, ούτε έδωσε καμιά εξήγηση, γιατί δεν αποτάθηκε στο LA BELLE VIE που γνώριζε ότι εργαζόταν και που την είχε συναντήσει τη νύκτα της εξαφάνισής της; Ή ακόμα γιατί δεν επισκέφθηκε το σπίτι της; Όχι μόνο δεν έδειξε κανένα ενδιαφέρον για την τύχη της γυναίκας που, όπως ο ίδιος ομολόγησε, αγαπούσε, αλλά πιθανολογούσε, με πρόσωπα που γνώριζαν την Περλάκη, και απέδιδε την εξαφάνισή της σε πιθανή δολοφονία της.

Στο μάρτυρα Ηροδότου, στο αμπέλι του οποίου εργαζόταν ο εφεσείων τη βδομάδα εκείνη, εξέφρασε την άποψη ότι πιθανό η εξαφάνισή της να οφειλόταν στη δολοφονία της από κάποιον θαμώνα του κέντρου. Στη συνάντησή του με τη φίλη του θύματος και το συνοδό της Γιάγκο, ο εφεσείων είπε ότι πιθανό η Ντίνα να έπεσε θύμα κάποιου ναύτη που στάληκε από το σύζυγό της από την Ελλάδα για να τη δολοφονήσει. Στην αστυνομία, όπως αναφέρθηκε, πρόβαλε ως πιθανό λόγο της εξαφάνισης της Περλάκη την πιθανότητα να είχε αυτοκτονήσει. Παρά τις υποψίες του ότι η Περλάκη πιθανό να ήταν θύμα δολοφονίας από πρόσωπο που την παραμόνευε και που θεάθηκε στη μπυραρία όπου εργαζόταν, τίποτε από αυτά δεν ανέφερε στην αστυνομία εκτός από τις κακές σχέσεις που είχε η Περλάκη με το σύζυγό της. Η μαρτυρία δεν κατέδειξε ότι η Περλάκη είχε οποιοδήποτε εχθρό που παραμόνευε να τη σκοτώσει. Εύλογα το Δικαστήριο στην απόφασή του απέδωσε σημασία στις διάφορες δηλώσεις του εφεσείωντα ως προς την εξαφάνιση της Περλάκη καθ' ον χρόνο ήταν άγνωστα τα αίτια της εξαφάνισής της. Στη συνάντησή του με τη Γαβριέλλα και το Γιάγκο, εξέφρασε και τους ενδόμυχους του φόβους, ότι η Ντίνα

θα τον κατέστρεφε. Η αναστάτωση του στη συνάντηση εκείνη ήταν έκδηλη σε βαθμό που το βρήκε δύσκολο να παραμείνει μέσα στον κλειστό χώρο του Καφέ Παρί. Τα λόγια που χρησιμοποιούσε, εκφράζοντας τους φόβους του στη

5 Γαβριέλλα, ήταν «εκατάστρεψέ μας η φιλενάδα σου». Η δήλωση αυτή φανέρωνε τα ενδότερα αισθήματα και τις ανησυχίες του. Οι ανησυχίες αυτές ήταν δύσκολο να συμβιβαστούν με την εκδοχή του. Ενώ εύλογα αναμενόταν ν' ανησυχεί για την ανεύρεση της Περλάκη, ανησυχούσε για τη δική του τύχη, εκφράζοντας φόβους για την καταστροφή του.

10 Η δικαιολογία που έδωσε και δεν έγινε πιστευτή ήταν ότι την προηγούμενη μέρα άκουσε από κάποιον Γιώρκο στο καφενείο της γειτονιάς του ότι οι συγγενείς του θύματος υποψιάζονταν ότι ο εφεσείων είχε σκοτώσει τη Ντίνα. Δεν

15 πάρχει ίχνος μαρτυρίας ότι οι συγγενείς της Ντίνας είχαν διατυπώσει τέτοιες υποψίες, ενώ ο «Γιώρκος» έμεινε κατά τα άλλα απροσδιόριστος και η ταυτότητά του άγνωστη.

Στις 22.3.86 ο μάρτυρας Φραντζής, ενώ οδηγούσε το αυτοκίνητο του κατά μήκος του δρόμου Λεμεσού-Πλατρών,

20 γύρω στις 7 το απόγευμα, κοντά στην τοποθεσία «Ζυγός», είδε κάποιον να κατηφορίζει στον πλαγιόδρομο προς το μέρος όπου βρέθηκε το πτώμα της Περλάκη. Δεν ήταν σε θέση να αναγνωρίσει το πρόσωπο αυτό· κατέθεσε όμως ότι ήταν πρόσωπο μετρίου αναστήματος, μεσήλικας, και ότι κοντά

25 ήταν σταθμευμένο αυτοκίνητο «Mazda» παλαιού τύπου που έμοιαζε με το αυτοκίνητο του εφεσείωντα. Σε αναγνωριστική παράταξη υπέδειξε τρία αυτοκίνητα, ένα από τα οποία ήταν του εφεσείωντα, ως αυτοκίνητα που έμοιαζαν με το αυτοκίνητο που είχε επισημάνει. Η μαρτυρία του κ. Φραντζή

30 αναφέρεται στην απόφαση του Δικαστηρίου στο πλαίσιο της ανάλυσης της μαρτυρίας που δόθηκε στην υπόθεση, χωρίς να αποδίδεται ιδιαίτερη σημασία σ' αυτή ή να εξαγονται οποιαδήποτε συγκεκριμένα συμπεράσματα ως προς την ταυτότητα του προσώπου που είδε. Η σημασία

35 της μαρτυρίας αυτής έγκειται στο ότι ο δολοφόνος της Περλάκη, χωρίς να προσδιορίζεται ποιος ήταν, επισκεπτόταν το σημείο στο οποίο είχε τοποθετηθεί το πτώμα, προφανώς για να ελέγξει αν η παρουσία του έγινε αντιληπτή από οποιοδήποτε.

40 Στις 24.3.86 οι υποψίες της αστυνομίας για ανάμειξη του εφεσείωντα στη διάπραξη εγκλήματος εντάθηκαν μετά την

κατάθεση της Γαβριέλλας η οποία αποσαφήνισε ότι οι σχέσεις της Περλάκη και του εφεσεϊόντα δεν ήταν πάντα ρόδινες και ότι σημαδεύονταν από επεισόδια ζηλοτυπίας, θίας και απειλών, σε βάρος του θύματος. Ο αστυνομικός κλοιός άρχισε να περισφίγγεται γύρω από τον Μιχαηλίδη. Το βράδυ της 24.3.86 ένας από τους αστυνομικούς ανακριτές της υπόθεσης του τηλεφώνησε και του ζήτησε να προσέλθει την επαύριο στον αστυνομικό σταθμό, προειδοποιώντας τον ότι αν παρέλειπε να συμμορφωθεί θα προέβαινε στη σύλληψή του. Η αστυνομία τηλεφώνησε στον εφεσεϊόντα γύρω στις 7 μ.μ. Στις 8 μ.μ. γνωρίζουμε ότι ξέσπασε πυρκαϊά στον τόπο, που είχε τοποθετηθεί το πτώμα του θύματος. Η απόσταση από το σπίτι του εφεσεϊόντα μέχρι την τοποθεσία «Ζυγός» καλύπτεται με αυτοκίνητο σε διάστημα 20 περίπου λεπτών. 5
10
15

Ο εφεσεϊών ισχυρίστηκε στη δεύτερη κατάθεσή του που έδωσε στην αστυνομία (Τεκμήριο 2), ότι το βράδυ της 24.3.86 είχε μείνει στο σπίτι του και παρακολουθούσε τηλεόραση. Μοναδική εξαίρεση αποτέλεσε ένα χρονικό διάστημα, πριν τις 8 μ.μ., όταν βγήκε από το σπίτι του και συνάντησε έξω από το σπίτι του τον ανεψιό του Σόλωνα Νικολάου τον οποίο ζήτησε να συναντήσει για να του δανείσει ποσό £200.--. Επειδή δεν ήθελε να γνωστοποιήσει το σκοπό της συνάντησής του με το Σόλωνα στην οικογένειά του, δεν ανάφερε τους λόγους της εξόδου του στα μέλη της οικογένειάς του. Ο ισχυρισμός αυτός ήταν ψευδής. Όπως αργότερα παραδέχθηκε και ο ίδιος ο εφεσεϊών, δε συναντήθηκε με τον Σόλωνα Νικολάου το βράδυ εκείνο. Στην κατάθεσή του δεν αποκάλυψε τις συναντήσεις που, απ' ότι έγινε γνωστό στη μαρτυρία, είχε το βράδυ εκείνο με τον παντοπώλη του γειτονικού παντοπωλείου που βρισκόταν πολύ κοντά στο σπίτι του, το Σοφοκλή Προδρόμου. Τον επισκέφθηκε γύρω στις 6.45 το βράδυ της 24.3.86 και του ζήτησε να του δώσει ποσό £10.-- έναντι εκκρεμούς λογαριασμού. Ο παντοπώλης δεν ήταν την ώρα εκείνη σε θέση να ανταποκριθεί και του ζήτησε να τον επισκεφθεί αργότερα, όπως και έπραξε. Η δεύτερη επίσκεψη έγινε στις 9 μ.μ. ή μερικά λεπτά πριν την ώρα εκείνη. Η διαφορά μεταξύ της πραγματικής συνάντησης του εφεσεϊόντα με τον Σοφοκλή Προδρόμου και της πλαστής συνάντησής του με το Σόλωνα Νικολάου 20
25
30
35
40

έγκειται στο γεγονός ότι η πλαστή συνάντηση τοποθετήθηκε στον κρίσιμο χρόνο που γνωρίζουμε πως κάποιος είχε βάλει φωτιά για να καεί το πτώμα του θύματος.

- Το βράδυ της 24.3.86 έκαμε και κάτι άλλο ο εφεσείων το οποίο το Δικαστήριο έκρινε ως ενοχοποιητικό. Προσπάθησε να επικοινωνήσει με τη Γαβριέλλα. Δεν τη βρήκε. Μίλησε δυο φορές στο τηλέφωνο με τη μητέρα της και χωρίς περιστροφές της ανέφερε ότι η τύχη του εξαρτάτο πολύ από το τι θα κατέθεταν στην αστυνομία η Γαβριέλλα και εκείνη (η μητέρα της) αναφορικά με το πλέγμα των σχέσεών του με την Περλάκη. Το Δικαστήριο ορθά έκρινε ότι επρόκειτο για απόπειρα επηρεασμού των μαρτύρων. Η ανησυχία του εφεσείοντα εντοπιζέτο κυρίως στο μετριασμό των επεισοδίων ζηλοτυπίας, βίας και απειλών. Και όλ' αυτά καθ' ον χρόνο ήταν άγνωστη, όπως ισχυρίστηκε ο εφεσείων, στον ίδιο η τύχη της Περλάκη και, ακόμη σημαντικότερο, οι λόγοι της εξαφάνισής της. Το ίδιο βράδυ γύρω στις 8, εξερράγη πυρκαγιά στην περιοχή «Ζυγός» όπως είχαν την ευκαιρία να διαπιστώσουν από την έκρηξη, που προηγήθηκε και τη φωτιά, που άναψε πρόσωπα των οποίων τα σπίτια βρισκόνταν όχι μακριά από τη σκηνή της πυρκαγιάς.

- Στις 8.15 μ.μ. περίπου, ο Δημήτρης Παλάρης, ενώ κατευθυνόταν από τις Πλάτρες στη Λεμεσό, πρόσεξε στον πλαγιόδρομο που οδηγούσε στο μέρος της πυρκαγιάς ένα πρόσωπο να στέκεται έξω από αυτοκίνητο Mazda παλαιού τύπου, ανοικτού χρώματος. Η σκηνή φωτιζόταν από τη λάμψη της φωτιάς και από τα μεγάλα φώτα του αυτοκινήτου του, και η ευχέρειά του ν' αναγνωρίσει το πρόσωπο και το αυτοκίνητο που ήταν δίπλα του μεγεθύνθηκε από το γεγονός ότι ελάττωσε την ταχύτητά του στο ελάχιστο. Σε αναγνωριστική παράταξη που έγινε στις 26.3.86, στην οποία μετείχαν εννέα πρόσωπα, ο Παλάρης αναγνώρισε τον εφεσείοντα ως το πρόσωπο το οποίο είχε δει τη νύκτα της 24.3.86. Η φωτογραφία της αναγνωριστικής παράταξης καταμαρτυρεί τη φροντίδα των αστυνομικών Αρχών για τη αμερόληπτη και αντικειμενική διεξαγωγή της αναγνωριστικής παράταξης. Στις 10.4.86 ο Παλάρης αναγνώρισε το αυτοκίνητο του εφεσείοντα σε αναγνωριστική παράταξη που αποτελείτο από 43 αυτοκίνητα (Φωτογραφία 11). Και οι δυο αναγνωριστικές παρατάξεις ήταν άψογες χωρίς καμιά

προσπάθεια εκ μέρους των αστυνομικών Αρχών να ξεχωρίσουν τον εφεσείοντα ή το αυτοκίνητό του.

Ο Δημήτρης Παλάρης αναγνώρισε χωρίς ταλάντευση ή δισταγμό τόσο τον εφεσείοντα όσο και το αυτοκίνητό του. Αν δεν επρόκειτο για τις μεταγενέστερες καταθέσεις του (Τεκμήρια 13 και 14) δε θα εγείρετο οποιοδήποτε θέμα ως προς τα ευρήματα του Κακουργιοδικείου για την αξιοπιστία του. Το Δικαστήριο δέχθηκε ότι ο μάρτυρας ενήργησε κάτω από το κράτος απειλής και εκβιασμού και ότι το περιεχόμενο των δυο καταθέσεων του δεν αντανακλούσε την αλήθεια. Διέκριναν τις αποφάσεις του Ανωτάτου Δικαστηρίου στις υποθέσεις *Kyriacos Nicola Kouppis v. Republic** και *Khadar and Another v. Republic,*** υιοθετώντας τη θέση ότι προηγούμενες αντιφατικές καταθέσεις μάρτυρα δεν αποστερούν το Δικαστήριο από την ευχέρεια να δεχθεί τη μαρτυρία του ως αξιόπιστη αρχή η οποία διακηρύχθηκε στην αγγλική υπόθεση *R. v. Pestano and Others**** και έτυχε γενικότερης αναγνώρισης ως η σωστή αρχή δικαίου η οποία τυγχάνει εφαρμογής στην αξιολόγηση της κατάθεσης μάρτυρα ο οποίος βαρύνεται με αντιφατικές καταθέσεις (βλέπε ARCHBOLD, 42nd ed., para. 4-306).

Τα ευρήματα και τα συμπεράσματα του Δικαστηρίου μπορεί να συνοψιστούν ως εξής:-

(1) Ο εφεσείων είχε ελατήριο να στραγγαλίσει το θύμα. Η ζηλοτυπία του, η ετοιμότητά του να χρησιμοποιήσει βία σε βάρος της Περλάκη, και οι απειλές του, σε συνδυασμό με την αυθόρμητη συμπεριφορά της Περλάκη το βράδυ της 17.3.86, όπως και το γενικότερο πλαίσιο των σχέσεών τους, προσδιόριζαν το ελατήριο για το στραγγαλισμό της.

(2) Ο εφεσείων είχε την ευκαιρία να δολοφονήσει την Περλάκη και την ευχέρεια να το πράξει. Ήταν μαζί της το βράδυ της 17.3.86 και έκτοτε κανένας δεν την είδε στη ζωή.

(3) Η συμπεριφορά του εφεσείοντα μετά την εξαφάνιση της Ντίνας πρόδιδε γνώση για την εξαφάνιση της και ενοχή για τους λόγους εξαφάνισής της.

* (1977) 2 C.L.R. 361.

** (1978) 2 C.L.R. 132.

*** (1981) Q. L.R. 397 (C.A.)

(4) Τα ψεύδη στα οποία κατέφυγε παρείχαν ισχυρή μαρτυρία για την ενοχή του.

(5) Η παρουσία του στο «Ζυγό» το βράδυ της 24.3.86 δε μπορούσε να εξηγηθεί εκτός από προσπάθεια εκ μέρους του να εξαφανίσει το πτώμα του θύματός του.

(6) Τα ψεύδη για τις κινήσεις του το βράδυ της 24.3.86 δεν ήταν τίποτε περισσότερο από προσπάθεια για τη δημιουργία πλαστού άλλοθι.

10 Και χωρίς τη μαρτυρία του Δημήτρη Παλάρη το Δικαστήριο κατέληξε ότι ήταν έτοιμο να καταδικάσει τον εφεσείοντα κρίνοντας την υπόλοιπη περιστατική μαρτυρία συμπερασματική για την ενοχή του.

15 Η απόφαση του Κακουργιοδικείου προσβάλλεται, και το αποτέλεσμα αμφισβητείται, για έξι συγκεκριμένους λόγους, που περιστρέφονται γύρω από την αξιολόγηση της μαρτυρίας, τα ευρήματα και τα συμπεράσματα του πρωτόδικου Δικαστηρίου. Οι λόγοι αυτοί, όπως διατυπώθηκαν με σαφήνεια από τον κ. Σταυράκη, το δικηγόρο του εφεσείοντα, μπορεί να συνοψιστούν και να διατυπωθούν ως εξής:-

20 *Πρώτος Λόγος:* Παράλειψη αξιολόγησης της ολότητας της μαρτυρίας σχετικά με το πλέγμα σχέσεων του εφεσείοντα με το θύμα, ιδιαίτερα κατά το μήνα που προηγήθηκε της εξαφάνισης της Περλάκη. Το εύρημα του Δικαστηρίου ότι ο εφεσείων έτρεφε παθολογική ζήλεια για την Περλάκη δεν ε-
25 δικαιολογείτο ούτε το συμπέρασμα του Δικαστηρίου ότι η ζήλεια του εφεσείοντα για το θύμα παρείχε ελατήριο για το έγκλημα που διαπράχθηκε. Η συμπεριφορά του τη νύκτα εκείνη στο LA BELLE VIE, εν πάση περιπτώσει, δεν κατέδειξε
30 - άλλο στοιχείο που αποδυναμώνει το κίνητρο που του αποδόθηκε από το Δικαστήριο.

Δεύτερος Λόγος: Η μαρτυρία του μάρτυρα Παλάρη έπρεπε να απορριφθεί σύμφωνα με τη νομική αρχή που υιοθετήθηκε στις υποθέσεις *Kouppis* και *Khadar*. Περαιτέρω, η
35 ποιότητα της αναγνώρισης ήταν πτωχή και η μαρτυρία στο σύνολό της ακροσφαλής σε βαθμό που δεν παρείχε αντικειμενικά έρεισμα για την αποδοχή της.

Τρίτος Λόγος: Εσφαλμένα το Δικαστήριο έκρινε ότι ο εφεσείων δεν έκαμε καμιά προσπάθεια απόκρυψης των σχέσεών του με το θύμα.

Η μαρτυρία κατέδειξε συμπερασματικά ότι ο εφεσείων αδιαφορούσε για την αποκάλυψη των σχέσεών του με την Περλάκη. Οι σχέσεις τους ήταν γνωστές στους συγγενείς της. Την επισκεπτόταν στο σπίτι της χωρίς να λαμβάνει κανένα μέτρο για την απόκρυψή τους και, ακόμα σημαντικότερο, κυκλοφορούσε μαζί της δημόσια' όπως συνέβη και το βράδυ της 15.3.86. Η έξοδός του ενωρίτερα το βράδυ εκείνο με τα παιδιά της ήταν δηλωτική της οικειότητας που είχε με τα μέλη της οικογένειάς της και την αδιαφορία του αν οι σχέσεις του όχι μόνο με τη μητέρα αλλά και με όλη την οικογένεια γίνονταν γνωστές. Ο λόγος αυτός της έφεσης δε βρίσκουμε να έχει έρεισμα και απορρίπτεται.

Το εύρημα του Δικαστηρίου ότι ο εφεσείων αδιαφορούσε για τη γνωστοποίηση των σχέσεων του με την Περλάκη ήταν δικαιολογημένο' ουσιαστικά αναπόφευκτο εν όψει της μαρτυρίας ενώπιον του Κακουργιοδικείου.

Τέταρτος Λόγος: Το Δικαστήριο προέβη σε εσφαλμένη εκτίμηση της μαρτυρίας του παθολογοανατόμου Βανέζη ως προς το χρόνο του θανάτου της Ντίνας. Στην απόφασή του το Κακουργιοδικείο, συνοψίζοντας τη μαρτυρία του κ. Βανέζη, αναφέρει ότι «ο θάνατος της ήταν δυνατό να προεκλήθη λίγη ώρα ή ώρες μετά την 11η μ.μ. της 17.3.86» που θεάθηκαν να φεύγουν μαζί από το κέντρο LA BELLE VIE.

Ο κ. Βανέζης κατέθεσε, όπως έχουμε αναφέρει, ότι ο θάνατος μπορούσε να είχε επισυμβεί «within a few hours of her disappearance on 17.3.86». Η αναφορά του Δικαστηρίου στη μαρτυρία του κ. Βανέζη ήταν περιγραφική και δεν περιείχε κανένα ουσιαστικό λάθος στην εκτίμηση του περιεχομένου της. Ο λόγος αυτός της εφεσης δεν θα μας απασχολήσει περαιτέρω.

Πέμπτος Λόγος: Το Δικαστήριο εσφαλμένα συσχέτισε τη μαρτυρία του μάρτυρα Φραντζή με τον εφεσείοντα και την πρόσθεσε στον κρίκο της αλυσίδας της περιστατικής μαρτυρίας που οδηγούσε την ενοχή του εφεσείοντα. Ο κ. Γαβριηλίδης υπέδειξε ότι το Δικαστήριο δεν ερμήνευσε τη μαρτυρία του κ. Φραντζή ως μαρτυρία αναγνώρισης του εφε-

σειόντα την εκτίμησε μέσα στο ευρύτερο πλέγμα των γεγονότων της υπόθεσης.

Όπως έχουμε επισημάνει ενωρίτερα στην απόφασή μας, η σημασία της κατάθεσης του μάρτυρα αυτού έγκειται στο γεγονός ότι ο δολοφόνος της Περλάκη τριγύριζε στον τόπο, που είχε αποκρυβεί το πτώμα του θύματος. Προκύπτει από τη μαρτυρία του κ. Βανέζη με βεβαιότητα ότι στις 22.3.86 η Περλάκη ήταν νεκρή. Δεν έσφαλε το Δικαστήριο στην εκτίμηση της μαρτυρίας του κ. Φραντζή ούτε είχε εξαγχει οποιαδήποτε αδικαιολόγητα συμπεράσματα από αυτή. Δεν θα επεκταθούμε άλλο στο λόγο αυτό της έφεσης.

Έκτος Λόγος: Το Δικαστήριο εσφαλμένα θεώρησε το ψευδές άλλοθι που πρόβαλε ο εφεσείων για τις κινήσεις του στις 24.3.86 ως ενοχοποιητικό στοιχείο. Ο πανικός που τον κατέλαβε όταν έδινε την κατάθεσή του, ιδιαίτερα οι κηλίδες αίματος που βρέθηκαν στο αυτοκίνητό του, ανάλυση των οποίων αργότερα κατέδειξε ότι προήρχοντο από αίμα σκύλου του δημιούργησε τέτοια κρίση που δεν έπρεπε να αποκλεισθεί ο πανικός ως το κίνητρο για την προβολή του ψεύδους. Εν πάση περιπτώσει, το Δικαστήριο λανθασμένα ερμήνευσε το ψεύδος του αυτό ότι καταμαρτυρούσε επίγνωση ενοχής.

Το συμπέρασμα του Δικαστηρίου ότι η περιστατική μαρτυρία που είχε προσαχθεί τεκμηριώνει την καταδίκη του εφεσείωντα και χωρίς να ληφθεί υπόψη η μαρτυρία του Παλάρη είναι, σύμφωνα με την εισήγηση του κ. Σταυράκη, ανυπόστατο. Η υπόλοιπη μαρτυρία δεν προσδιορίζει ούτε τεκμηριώνει την ενοχή του εφεσείωντα, ούτε εξυψώνει την υπόθεση της Κατηγορούσης Αρχής πέραν από το θάθρο της υποψίας: Τέλος, εισηγήθηκε ότι εν όψει της μαρτυρίας του μάρτυρα Ττοφαλλή είναι απίθανο αν όχι αδύνατο ο εφεσείων να βρισκόταν στον τόπο όπου ο Παλάρης ισχυρίστηκε ότι τον είδε κατά το χρόνο της έκρηξης της πυρκαγιάς. Αν έτσι έχουν τα πράγματα, η πιθανότητα, εισηγήθηκε ο κ. Σταυράκης, είναι ότι το πρόσωπο που είδε ο Παλάρης στη σκηνή ήταν ένας περιέργος περαστικός που σταμάτησε για να δει τι γινόταν με τη πυρκαγιά. Το ερώτημα βέβαια δεν είναι πού ήταν επακριβώς ο Μιχαηλίδης όταν εξεργάγη η πυρκαγιά αλλά αν το πρόσωπο που είδε στη σκηνή ο μάρτυρας ήταν πράγματι ο εφεσείων. Αν ο Μιχαη-

λίδης ήταν πράγματι στη σκηνή η μόνη λογική εξήγηση για την παρουσία του ήταν η ανάμειξή του στο έγκλημα.

Ο κ. Γαβριηλίδης ανέλυσε τη μαρτυρία σε συσχετισμό με τα ευρήματα του Δικαστηρίου με χρονολογική σειρά και έδωσε απάντηση σε κάθε ένα από τους λόγους που αναπτύχθηκαν από το δικηγόρο του εφεσεύοντα. Υποστήριξε το εύρημα του Δικαστηρίου ότι ο εφεσεύων έτρεφε παθολογική ζήλεια για την Περλάκη που εύκολα μπορούσε να τον οδηγήσει να τη στραγγαλίσει, ιδιαίτερα εν όψει της πιθανότητας η ζήλεια του να διεγέρθηκε λόγω της συμπεριφοράς του θύματος στη μπυραρία LA BELLE VIE. 5 10

Οι αποφάσεις του Ανωτάτου Δικαστηρίου στις υποθέσεις *Kouppis* και *Khadar*, συναρτώνται άμεσα με τα γεγονότα των υποθέσεων εκείνων, όπως εισηγήθηκε ο κ. Γαβριηλίδης, και δεν καθιερώνουν οποιαδήποτε άκαμπτη αρχή δικαίου ως προς την αντιμετώπιση της αξιοπιστίας μαρτύρων που προβαίνουν σε αντιφατικές καταθέσεις. Το ψευδές άλλοθι που πρόβαλε ο εφεσεύων για τις κινήσεις του τη νύκτα της 24ης Μαρτίου, 1986, μπορούσε να ερμηνευθεί μόνο ως απόπειρα εκ μέρους του να αποκρύψει τη παρουσία του στο Ζυγό και να αποκόψει ένα από τους συνδετικούς κρίκους της περιστατικής μαρτυρίας, που κατεδείκνυε την ενοχή του. Προς την ίδια κατεύθυνση, εισηγήθηκε, σύγκλινε και η συμπεριφορά του, οι δηλώσεις και οι κινήσεις του στο χρονικό διάστημα που μεσολάβησε μεταξύ της εξαφάνισης της Περλάκη και της ανεύρεσης του πτώματός της. 15 20 25

Τόσο ο κ. Σταυράκης όσο και ο κ. Γαβριηλίδης ανέπτυξαν την επιχειρηματολογία τους με καθαρότητα και χωρίς επαναλήψεις που οδηγούν σε σπατάλη χρόνου και όχι σπάνια περιπλέκουν και αποδυναμώνουν την επιχειρηματολογία που αναπτύσσεται. 30

Θα εξετάσουμε τους λόγους της έφεσης με τη σειρά που καθορίζεται στη συνέχεια, και μετά θα προχωρήσουμε σε γενική θεώρηση του υπόβαθρου της καταδίκης του εφεσεύοντα:- 35

ΕΛΑΤΗΡΙΟ - ΚΙΝΗΤΡΟ

Το ελατήριο συνίσταται από τους εσώτερους λόγους που ωθούν στις πράξεις, κινήσεις και εκδηλώσεις του κατηγορουμένου. Για το λόγο αυτό χαρακτηρίζεται και ως κίνη- 40

τρο, δηλαδή, εκείνο που κινεί τον άνθρωπο να δράσει. Το ελατήριο δεν είναι συστατικό στοιχείο του εγκλήματος. Η ύπαρξη και η απόδειξή του δεν είναι αναγκαία για την κατάδίκη του κατηγορουμένου. Ό,τι απαιτείται για την απόδειξη του εγκλήματος είναι η εγκληματική πρόθεση (intention). Η μαρτυρία για την ύπαρξη κινήτρου γίνεται δεκτή επειδή χαρακτηρίζει το υπόβαθρο των προθέσεων του κατηγορουμένου και ρίπτει φως στις πράξεις ή τις παραλείψεις του. Η σχετικότητα και η σημασία μαρτυρίας, η οποία αποκαλύπτει ελατήριο, επεξηγήθηκε σε πολλές δικαστικές αποφάσεις και συγγράμματα.* Τρεις από τις αποφάσεις του Ανωτάτου Δικαστηρίου στις οποίες είχαν αναλυθεί η σημασία και οι προεκτάσεις του ελατηρίου στα πλαίσια της ποινικής δίκης, είναι - *Anastasiades v. Republic*,** 5 *Hadjisavvas v. Republic*,*** και *Foumides v. Republic*.**** Το απόσπασμα που ακολουθεί από την υπόθεση *Foumides* προσδιορίζει, όχι όμως εξαντλητικά, τη σημασία του ελατηρίου σε συσχετισμό βέβαια με τα γεγονότα της υπόθεσης εκείνης:-

2.0 «Motive evidence may sap protestations of innocence of
credence as well as explain conduct that would otherwise ap-
pear to be inexplicable. One does not ordinarily set his pro-
perty on fire but the existence of motive and the expectation
of profit being reaped therefrom cast a different light on the lo-
25 gic of a situation. The finding of the Assize Court that appellant
had a motive to commit the offence because of the hopeless-
ness of his financial position and the expectation of benefit
from the collection of the insurance money, was not only o-
pen to it but virtually unavoidable in the light of the evidence
30 before the Court.»

Το εύρημα του Δικαστηρίου ότι ο εφεσείων ζήλευε παθολογικά την Περλάκη δεν ήταν αυθαίρετο. Τεκμηριωνόταν από τη μαρτυρία που δόθηκε στο Δικαστήριο και από σειρά επεισοδίων που είχαν ως αφετηρία τη ζήλεια του Μιχαη-
35 λίδη. Ο όρος «παθολογική ζήλεια» δε χρησιμοποιείται στην

* (Βλέπε, *WILLS ON CIRCUMSTANTIAL EVIDENCE*, 7th ed., p.64).

** (1977) 2 C.L.R. 97.

*** (1988) 2 C.L.R. 37.

**** (1986) 2 C.L.R. 73, 93.

απόφαση με την ιατρική του έννοια αλλά όπως χρησιμοποιείται στην καθομιλουμένη ακριβέστερος ίσως όρος που αποδίδει τα ευρήματα του Δικαστηρίου είναι ότι ο εφεσείων ζήλευε παράφορα τη Ντίνα Περλάκη. Το εύρημα αυτό συναρτάται και είναι αλληλένδετο με τις εκδηλώσεις ζηλοτυπίας του εφεσείοντα. Όταν τον κυρίευε το αίσθημα ζήλειας τον οδηγούσε σε παράλογες αντιδράσεις και τον εξωθούσε στη χρήση βίας. Όπως απεκάλυψε η μαρτυρία, η ζήλεια του εφεσείοντα για την Περλάκη κεντριζόταν εύκολα χωρίς άμεση συνάρτηση με τη συμπεριφορά της Περλάκη αντικειμενικά κρινόμενη. Είναι γι αυτό το λόγο που τα γεγονότα που διαδραματίστηκαν το θράδυ της 17.3.86 στη μπυραρία LA BELLE VIE αποκτούν, χωρίς να έχουν αντικειμενικά ιδιαίτερη σπουδαιότητα, σημασία ως πιθανό κέντρισμα για την έξαρση της ζήλειας του εφεσείοντα. Η εισήγηση, που έγινε εκ μέρους του εφεσείοντα, ότι η αποκατάσταση των σχέσεών τους το μήνα που προηγήθηκε της εξαφάνισης της Περλάκη αλλοίωσε το πλέγμα των σχέσεών τους και μείωσε ή εξαφάνισε τη ζήλεια του, ως πιθανό κέντρισμα για τις ενέργειες του εφεσείοντα, δεν ευσταθεί. Η μαρτυρία κατέδειξε ότι η αποκατάσταση των σχέσεων των δυο μετά από επεισόδια ζήλειας του εφεσείοντα στο παρελθόν, δεν είχε ως αποτέλεσμα ούτε το μετριασμό του αισθήματος της ζήλειας που έτρεφε ο εφεσείων για το θύμα, ούτε την τάση του για τη χρήση βίας.

Καταλήγουμε ότι το εύρημα του Δικαστηρίου ότι ο εφεσείων ζήλευε παράφορα τη Ντίνα Περλάκη και χωρίς να συντρέχει αντικειμενικός λόγος η ζήλεια του τον εξωθούσε σε σκηνές ζηλοτυπίας, δεν είναι τρωτό. Το εύρημα αυτό θεμελίωσε την ύπαρξη ελατηρίου στα πλαίσια της υπόθεσης το οποίο σωστά συνεκτιμήθηκε με την άλλη μαρτυρία για να αποφασιστεί κατά πόσο αποδείχθηκε η κατηγορία.

Η ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗ ΠΑΛΑΡΗ - Η ΑΞΙΟΠΙΣΤΙΑ ΤΟΥ - ΤΟ ΨΕΥΔΕΣ ΑΛΛΟΘΙ ΓΙΑ ΤΙΣ ΚΙΝΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΦΕΣΕΙΟΝΤΑ ΤΗ ΝΥΚΤΑ ΤΗΣ 24.3.86:

Ο κ. Σταυράκης έκαμε εκτεταμένη αναφορά στις αρχές δικαίου που προσδιορίζουν την προσέγγιση του Δικαστηρίου στην αξιολόγηση της μαρτυρία μαρτύρων οι οποίοι είχαν προβεί σε καταθέσεις αντιφατικές προς τη μαρτυρία τους στο Δικαστήριο. Οι αποφάσεις του Ανωτάτου Δικαστηρίου στις υποθέσεις *Kouppis* και *Khadar* καθιέρωσαν, όπως εισηγήθηκε ο κ. Σταυράκης, την αρχή ότι προηγούμενες αντιφατικές καταθέσεις μαρτύρων καθιστούν τη μαρ-

5 τυρία τους στο Δικαστήριο αναξιόπιστη και εκ προοιμίου υποκείμενη σε απόρριψη. Η ίδια αρχή υποστηρίζεται και από την αγγλική απόφαση *R. v. Golder** στην οποία αποφασίστηκε ότι κατάθεση στο Δικαστήριο εχθρικού μάρτυρα, δηλαδή μάρτυρα, του οποίου η μαρτυρία είναι αντιφατική προς προηγούμενη κατάθεση του εκτός Δικαστηρίου, αποστερείται του ερείσματος αξιοπιστίας και εξουδετερώνεται ως στοιχείο για την καταδίκη του κατηγορουμένου. Αναγνώρισε ο κ. Σταυράκης ότι η αυθεντικότητα της αρχής, η 10 οποία διακηρύχθηκε στην *R. v. Golder* έχει αμφισβητηθεί και ότι αντικρούστηκε στην *R. v. Pestano and Others*, ** όπως και στη μεταγενέστερη απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου *Georghiou v. Republic*.***

15 Άσχετα από την αρχή δικαίου η οποία πρέπει να τύχει εφαρμογής, η ποιότητα της μαρτυρίας του κ. Παλάρη ήταν τόσο πτωχή, λαμβάνοντας υπόψη τις συνθήκες κάτω από τις οποίες έγινε η αναγνώριση, σε βαθμό που να καθίσταται ακροσφαλής για την εξαγωγή οποιωνδήποτε συμπερασμάτων για την ταυτότητα του προσώπου το οποίο είχε δει 20 το βράδυ εκείνο. Η εισήγηση αυτή θα εξεταστεί σε συσχέτισμό με το ψευδές άλλοθι που πρόβαλε ο εφεσείων για τις κινήσεις του τη νύκτα εκείνη που ενίσχυε, σύμφωνα με την εισήγηση του κ. Γαβριηλίδη, την ορθότητα της αναγνώρισης εν όψει των αρχών που θεμελίωσε η απόφαση στην υπόθεση 25 *R. v. Turnbull***** και μεταγενέστερες αγγλικές αποφάσεις.***** Οι ίδιες αρχές υιοθετήθηκαν και από το κυπριακό Εφετείο στην υπόθεση *Katsiamalis v. Republic****** και *Rossides v. Republic*.*****

* [1980] 3 All E.R. 457.

** [1981] Crim. L.R. 397.

*** [1984] 2 C.L.R. 65, 93.

**** [1976] 3 All E.R. 549.

***** (Βλέπε, μεταξύ άλλων, *WEEDER, Crim, Rep 228, R. v. CHANCE (1988) 3 W.L.R. 661*).

***** [1980] 2 C.L.R. 107.

***** [1983] 2 C.L.R. 391. (Βλέπε, επίσης, την πρόσφατη απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου στην υπόθεση *AL-HAMAD και ΑΛΛΟΣ ν. ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ (1989) 2 Α.Α.Δ. 117*).

Η αξιοπιστία των μαρτύρων είναι στο δικό μας δικαστικό σύστημα έργο των πρωτόδικων δικαστηρίων. Η δευτεροβάθμια δικαιοδοσία ασκείται υπό την αίρεση αυτής της αρχής. Ακόμα και η εξουσία η οποία παρέχεται στο Ανώτατο Δικαστήριο να ακούσει μαρτυρία στα πλαίσια της δευτεροβάθμιας δικαιοδοσίας του, πρέπει να ασκείται, όπως είχε λεχθεί στην υπόθεση *Simadhiakos v. Police*,* μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις. Το πρωτόδικο δικαστήριο είναι ο δικαστικός χώρος για την ακρόαση και την αξιολόγηση της μαρτυρίας.** Η θέση του πρωτόδικου δικαστηρίου στο δικαστικό μας σύστημα συνοψίζεται, πιστεύουμε, περιεκτικά στο πιο κάτω απόσπασμα από την απόφαση *Papadoullos v. Stavrou****:-

«In reviewing the findings and ultimate judgment of the trial court, an appellate court must never overlook that the trial court, living through the drama of a case and following the unfolding of the rival contentions before it, is in a unique position to evaluate the evidence in its proper perspective. The live atmosphere of the trial court is preeminently the forum for the elucidation of the evidence and the assessment of its impact.»

Όπως έχει λεχθεί στην υπόθεση *Psaras and Another v. Republic*,**** το Εφετείο δικαιολογείται να ανατρέψει ευρήματα αξιοπιστίας μόνο, όταν τα ευρήματα είναι αντιφατικά προς τη κοινή λογική. Τα ευρήματα αξιοπιστίας, όπως και κάθε άλλο εύρημα, κρίνονται και συνεκτιμούνται στο πλαίσιο του συνόλου των γεγονότων της υπόθεσης.

Παρά τη γενικότητα με την οποία διατυπώθηκαν οι λόγοι για την απόρριψη της μαρτυρίας των μαρτύρων των οποίων η αξιοπιστία ήταν υπό κρίση στις υποθέσεις *Kourpis* και *Khadar*, οι αποφάσεις και στις δυο περιπτώσεις είναι άρρηκτα συνυφασμένες με τα γεγονότα των υποθέσεων εκείνων. Ούτε στη μια ούτε στην άλλη υπόθεση σκοπούσε το Δικαστήριο να προβεί στη διατύπωση γενικής αρχής δικαίου ότι η μαρτυρία μαρτύρων που έχουν προβεί σε αντιφατικές καταθέσεις κρίνεται εκ προοιμίου αναξιόπιστη. Άλλωστε,

* 1961 C.L.R. 64.

** (Βλ. επίσης *POURIKKOS v. FEVZI*, 1962 C.L.R. 283).

*** (1982) 1 C.L.R. 321.

**** (1987) 2 C.L.R. 132.

ούτε στη μια ούτε στην άλλη υπόθεση το Δικαστήριο δεν αντιμετώπισε την αξιολόγηση των καταθέσεων μαρτύρων που είχαν προβεί σε αντιφατικές καταθέσεις. Ό,τι κρίθηκε ότι αποστερούσε τη μαρτυρία των μαρτύρων από το έρεισμα αξιοπιστίας, ήταν η παράλειψή τους να αναφέρουν σε προγενέστερο στάδιο ουσιαστικά σημεία της μαρτυρίας που κατέθεσαν στο Δικαστήριο. Είναι αξιοσημείωτο ότι στην υπόθεση *Khadar* δεν αμφισβητήθηκε από το Εφετείο η γενική αξιοπιστία του μάρτυρα. Απορρίφθηκε μόνο εκείνο το μέρος της μαρτυρίας του που ο μάρτυρας είχε παραλείψει να αναφέρει σε προηγούμενη ευκαιρία που του είχε δοθεί. Η αρχή στην υπόθεση *Golder* περιορίζεται στην αξιολόγηση εχθρικών μαρτύρων. Η προσέγγιση της *Golder* έχει αποδοκιμασθεί στη μεταγενέστερη απόφαση *Pestano* η οποία θεωρείται ότι αποδίδει τη σωστή δικαστική προσέγγιση στην αξιολόγηση μαρτύρων που έχουν προβεί σε αντιφατικές καταθέσεις.

Η αρμοδιότητα του πρωτόδικου δικαστηρίου ως του κριτή της αξιοπιστίας των μαρτύρων, δε μπορεί να συμβιβαστεί με οποιαδήποτε αρχή η οποία περιορίζει εκ προοιμίου την ευχέρειά του να αξιολογήσει κατά τον τρόπο που το ίδιο το Δικαστήριο κρίνει επιβεβλημένο τη μαρτυρία κάθε μάρτυρα που καταθέτει ενώπιόν του. Τούτο θα ήταν δυνατό μόνο αν ίσχυε αποδεικτικός κανόνας αποκλεισμού της μαρτυρίας των μαρτύρων οι οποίοι έχουν προβεί σε αντιφατικές καταθέσεις. Η αρχή η οποία ισχύει στην αξιολόγηση της μαρτυρίας μαρτύρων οι οποίοι έχουν προβεί σε αντιφατικές καταθέσεις, είναι εκείνη που διατυπώνεται στην υπόθεση *Georghiou*, ανωτέρω:

«The weight to be attached to the evidence of a hostile witness is a matter for the Court. There is no rule of law that it should be ignored in its entirety. Understandably, a court of law will ordinarily be slow to attach any weight to the evidence of a hostile witness but may, if it seems appropriate to do so, especially where parts of his evidence are supported by other evidence in the cause.»

Είχε, επομένως, το πρωτόδικο δικαστήριο τη διακριτική ευχέρεια να πιστέψει το μάρτυρα Παλάρη παρά τις αντιφατικές καταθέσεις στις οποίες είχε προβεί. Ήταν συνεπώς ε-

* (Βλέπε *Archbold 42nd ed.*, Παρ. 4-308.

πιτρεπτό για το Δικαστήριο, μετά τη συνεκτίμηση της μαρτυρίας που δόθηκε, να δεχθεί το μάρτυρα Παλάρη ως αξιόπιστο.

Αναντίλεκτα οι αντιφατικές του καταθέσεις δημιουργούσαν ερωτηματικά ως προς την αξιοπιστία του και επέβαλλαν την προσέγγιση της μαρτυρίας του με μεγάλη επιφυλακτικότητα. Το Δικαστήριο αξιολόγησε τη μαρτυρία του, όπως προκύπτει από την απόφαση, με σαφή επίγνωση τόσο των αρχών δικαίου όσο και των γεγονότων που έτειναν να ρίξουν φως στην αξιοπιστία του. Δέχθηκε το Δικαστήριο ότι οι καταθέσεις του που περιέχονται στα Τεκμήρια 13 και 14 δεν αντανakλούσαν την αλήθεια και επίσης δέχθηκε ότι έκαμε τις καταθέσεις αυτές κάτω από το βάρος των απειλών εναντίον της ζωής του και εκείνης της οικογένειάς του.

Το ερώτημα που πρέπει να απαντηθεί δεν είναι ποιά θα ήταν τα δικά μας συμπεράσματα για την αξιοπιστία του Παλάρη, αλλά αν δικαιολογείται η επέμβασή μας στα ευρήματα του πρωτόδικου Δικαστηρίου λαμβάνοντας υπόψη τις αρχές που έχουν επεξηγηθεί πιο πάνω και τον πρωταρχικό ρόλο του πρωτόδικου Δικαστηρίου στη διαπίστωση της αξιοπιστίας των μαρτύρων.

Καταλήγουμε ότι δεν υπάρχει πεδίο για επέμβαση - διαπίστωση που μας φέρνει στην εξέταση του άλλου σκέλους αυτού του λόγου της έφεσης που σχετίζεται με την ποιότητα της μαρτυρίας του Παλάρη.

Οι συνθήκες αναγνώρισης του εφεσεύοντα δεν ήταν ιδανικές και γενικά ήταν, λόγω του ανεπαρκούς φωτισμού, περιορισμένες. Ο φωτισμός όμως από τις φλόγες και τα μεγάλα φώτα του αυτοκινήτου του μάρτυρα, παρείχαν την ευχέρεια στο μάρτυρα, όπως ο ίδιος ανέφερε, να προσδιορίσει τα γενικά χαρακτηριστικά του προσώπου το οποίο είδε. Δεν ήταν σε θέση να προσδιορίσει με οποιαδήποτε λεπτομέρεια τα χαρακτηριστικά του προσώπου του, ήταν όμως σε θέση να καθορίσει τη σωματική διάπλαση του προσώπου που είδε και τα γενικά του χαρακτηριστικά. Επίσης του παρείχετο η ευχέρεια να προσδιορίσει τον τύπο και τη γενική εμφάνισή του αυτοκινήτου το οποίο είδε.

Και οι δυο αναγνωριστικές παρατάξεις έγιναν κάτω από άψογες συνθήκες, γεγονός που απομάκρυνε την πιθανότητα

τα λαθών που μπορεί να προκύψουν όταν η αναγνωριστική παράταξη δεν είναι άρτια οργανωμένη. Η αναγνώριση του αυτοκινήτου του εφεσεϊοντα ήταν στοιχείο που έτεινε να ενισχύσει την ορθότητα της αναγνώρισης του εφεσεϊοντα από το μάρτυρα Παλάρη. Κάτω από αυτές τις συνθήκες η εγκυρότητα της αναγνώρισης έπρεπε να αφηθεί στους κριτές των γεγονότων, σύμφωνα με τις αρχές της υπόθεσης *Tumbull*. Η προβολή ψευδούς άλλοθι δεν τεκμηριώνει αφ' εαυτής την παρουσία του κατηγορουμένου στο μέρος όπου ο μάρτυρας της Κατηγορίας λέγει ότι ήταν. Όπως είχαμε την ευκαιρία να αναφέρουμε και στην πρόσφατη απόφασή μας στην υπόθεση *Al-Hamad*, ανωτέρω, η προβολή ψευδούς άλλοθι, όπως επεξηγείται και στην υπόθεση *R. v. Turnbull*, μπορεί να αποτελέσει ενισχυτική μαρτυρία για την αναγνώριση του κατηγορουμένου. Ο λόγος είναι απλός: όταν προβάλλεται πλαστό άλλοθι για τις κινήσεις του κατηγορουμένου κατά τον κρίσιμο χρόνο μπορεί εύλογα το Δικαστήριο να συμπεράνει ότι η χάλκευση του άλλοθι απέβλεπε στην απόκρυψη της παρουσίας του κατηγορουμένου στο μέρος όπου θεάθηκε, ή που ήθελε να αποκρύψει ότι θρισκόταν.

Το Δικαστήριο προσήγγισε την αξιολόγηση της μαρτυρίας του Παλάρη με τη δέουσα προσοχή, όπως επιβαλλόταν. Το συμπέρασμα του Δικαστηρίου ότι η αναγνώριση του εφεσεϊοντα από τον μάρτυρα Παλάρη ήταν ορθή, δεν επιδέχεται, εν' οψει των όσων έχουμε αναφέρει, οποιαδήποτε επέμβαση από το Εφετείο. Αλλά και χωρίς τη μαρτυρία του Παλάρη τεκμηριωνόταν η ενοχή του εφεσεϊοντα, όπως ορθά διεπίστωσε το Κακουργιοδικείο.

Η περιστατική μαρτυρία ήταν συντριπτική. Η περιστατική μαρτυρία, η φύση και η σημασία της, έχουν επανειλημμένα αναλυθεί. Δεν υπάρχει δικαστική προκατάληψη ενάντια στην περιστατική μαρτυρία. Ό,τι διακρίνει την περιστατική από την άμεση μαρτυρία είναι, όπως λέχθηκε στην υπόθεση *Foumides* στη σελ. 97:

«... that though individual parts of it are not in themselves conclusive of the guilt of the accused, this may be the cumulative effect of pieces of circumstantial evidence strung together; provided always its causative effect is incompatible with any basis other than that of guilt of the accused.»

Ξεχωριστά (individual) μέρη της περιστατικής μαρτυρίας συχνά παρομοιάζονται με τους κρίκους αλυσίδας. Όπως οι κρίκοι της αλυσίδας πρέπει να είναι συνεκτικοί και αλληλένδετοι με τους υπόλοιπους κρίκους, έτσι και τα ιδιαίτερα τμήματα της περιστατικής μαρτυρίας πρέπει να συναρτώνται μεταξύ τους ως θέμα λογικής συνέπειας ώστε να συγκροτούν ένα αδιάσπαστο σύνολο. Άλλες αποφάσεις παρομοιάζουν την περιστατική μαρτυρία με δίκτυο στερεά συνδεδεμένο, ώστε να συγκρατεί χωρίς κίνδυνο πτώσης το περιεχόμενο του. Η περιστατική μαρτυρία στο πλαίσιο της υπόθεσης αυτής, κρινόμενη υπό το φως των ευρημάτων του Δικαστηρίου, δεν άφηνε αμφιβολίες ως προς την ενοχή του εφεσεύοντα. Τη μαρτυρία αυτή συνιστούσε η παράφορη ζήλεια του εφεσεύοντα για την ερωμένη του, που ήταν κατά πολύ μικρότερή του στην ηλικία, που εύκολα τον εξωθούσε σε παράλογες αντιδράσεις. Το στοιχείο αυτό, σε συνδυασμό με την τάση του εφεσεύοντα για την προσφυγή σε βία όταν η ζήλεια του βρισκόταν σε έξαρση, κρινόμενο σε συνάρτηση με τα γεγονότα στη μπυραρία LA BELLE VIE το βράδυ της 17.3.86, συγκροτούν τον πρώτο κρίκο της περιστατικής μαρτυρίας.

Το δεύτερο σημαντικό στοιχείο στην αλυσίδα της περιστατικής μαρτυρίας αποτελεί η ευκαιρία και τα μέσα που ο εφεσεύων είχε να διαπράξει το έγκλημα. Ήταν μόνος με το θύμα και είχε τα μέσα να διαπράξει το έγκλημα. Το θύμα που ήταν αδύνατης σωματικής διάπλασης, στραγγαλίστηκε από ανθρώπινο χέρι. Ο εφεσεύων, που ήταν σε σύγκριση με τη Ντίνα πολύ ισχυρότερης σωματικής διάπλασης, μπορούσε εύκολα να την καταβάλει. Η ευκαιρία για να βρεθούν το βράδυ εκείνο ο εφεσεύων και το θύμα μόνοι, ήταν επιλογή και δημιουργήμα του εφεσεύοντα, γεγονός που απέκρυψε για λόγους που ο ίδιος γνωρίζει αλλά που δεν είναι δύσκολο να αναζητηθούν.

Ο συνδυασμός του κινήτρου και της ευκαιρίας σε συσχέτισμό με την εξαφάνιση της Περλάκη, συνθέτουν την πρώτη ισχυρή ενότητα της περιστατικής μαρτυρίας εναντίον του εφεσεύοντα, γεγονός που δικαιολογούσε τη λεπτομερή εξέταση των μεταγενέστερων πράξεων και δηλώσεών του, και της συμπεριφοράς του.

Η διακοπή κάθε επικοινωνίας με το θύμα και τους συγγενείς του το βράδυ της εξαφάνισης της Περλάκη, πρόδιδε

στα πλαίσια των γεγονότων της υπόθεσης, όπως έχουν επεξηγηθεί -

(α) γνώση εκ μέρους του εφεσείοντα για την εξαφάνισή της, και

- 5 (β) προσπάθεια απαγκίστρωσης από τη φιλενάδα του και τους συγγενείς της.

Η αδιαφορία του για την τύχη της Περλάκη μετά την εξαφάνισή της, σε σύγκριση με το πάθος, που τον διακατείχε γι' αυτή, όταν βρισκόταν στη ζωή, αποτελούν ισχυρή μαρτυρία ότι ο εφεσείων γνώριζε ότι η Ντίνα δε βρισκόταν στη ζωή, και για το λόγο αυτό δεν επεδίωξε να τη συναντήσει.

10 Η πιθανολογία της δολοφονίας της Περλάκη όταν η τύχη της ήταν φαινομενικά άγνωστη, είναι αποκαλυπτική της ενδότερης γνώσης του εφεσείοντα για τους λόγους της εξαφάνισής της.

15 Η απόπειρα επηρεασμού μάρτυρα ώστε να δώσει μαρτυρία ευνοϊκή για τον εφεσείοντα όταν δεν ήταν ακόμα γνωστοί οι λόγοι της εξαφάνισης της Περλάκη, αποκαλύπτει τους φόβους του εφεσείοντα για τις συνέπειες που θα είχε γι' αυτόν η ανακάλυψη των αιτιών για την εξαφάνισή της.

ΤΑ ΨΕΥΔΗ ΤΟΥ ΕΦΕΣΕΙΟΝΤΑ:

25 Προσφυγή στο ψεύδος, όπως υπογραμμίζεται στην υπόθεση *Mawz Khan and Another v. Reginam** εύλογα οδηγεί σε συμπέρασμα ενοχής. Η αρχή αυτή δεν αποτελεί αρχή δικαίου αλλά απόρροια της ανθρώπινης πείρας και της κοινής λογικής. Η αρχή αυτή έγινε επανειλημμένα δεκτή από το Ανώτατο Δικαστήριο (βλέπε *George O. Philotas v. Republic* (1967) 2 C.L.R. 13). Η σημασία που μπορεί να αποδοθεί σε ψευδείς δηλώσεις εξαρτάται, όπως υποδεικνύεται στην *R. v. Lucas*,** -

(α) κατά πόσο έγιναν θεληματικά.

(β) από το περιεχόμενό τους σε συσχέτισμό με τα γεγονότα τα οποία απέβλεπαν να αποκρύψουν, και

* [1967] 1 All E.R. 80.

** [1981] 2 All E.R. 1008.

(γ) το κίνητρο πίσω από τα ψέματα.

Στην *Fournides*, ανωτέρω, είχαμε την ευκαιρία να παρατηρήσουμε στη σελ. 95:

«It is common place that people ordinarily lie in order to hide an unpalatable truth from their interlocutors, or those charged with a duty to investigate the true facts of a case. And when accused or suspected of committing a crime they lie to avoid the consequences of their acts.»

Στην υπόθεση αυτή τα ψεύδη στα οποία κατέφυγε ο εφεσείων, και τα οποία έχουν επισημανθεί ενωρίτερα στην απόφαση, ήταν όλα θεληματικά και απέβλεπαν στην απόκρυψη του πλέγματος των σχέσεών του με το θύμα και τις συνθήκες κάτω από τις οποίες συναντήθηκαν το βράδυ της 17.3.86. Η χάλκευση του ψευδούς άλλοθι τη νύκτα της 24.3.86 απέβλεπε στη δημιουργία παραπλανητικών εντυπώσεων για τις κινήσεις του κατά τον κρίσιμο χρόνο που ο δολοφόνος της Περλάκη άναψε φωτιά για να κάψει το πτώμα της. Στην πρόσφατη απόφασή μας, στην *Al-Hamad*, υποδεικνύεται ότι «... προσφυγή στο ψεύδος δε στοιχειοθετεί θετικά τα συστατικά στοιχεία του εγκλήματος. Αποτελεί μαρτυρία η οποία επεξηγεί και ρίπτει φως στη συμπεριφορά του κατηγορουμένου και δίδει εγκληματικό χαρακτήρα για πράξεις για τις οποίες χωρεί και αθώα εξήγηση.»* Στην προκειμένη περίπτωση τα ψεύδη του εφεσείοντα, όπως δικαιολογημένα κατέληξε το πρωτόδικο Δικαστήριο, αποκαλύπτουν την ενοχή του. Τα ψεύδη του εφεσείοντα, οι λόγοι και η συνθήκες κάτω από τις οποίες ειπώθηκαν, ολοκλήρωσαν τον κύκλο της περιστατικής μαρτυρίας, ο οποίος δεν άφηνε λογικές αμφιβολίες, όπως σωστά το πρωτόδικο Δικαστήριο διεπίστωσε, για την ενοχή του.

Η Έφεση απορρίπτεται.

ΜΑΛΑΧΤΟΣ, Δ.: Την 14η Απριλίου 1988 ο εφεσείων καταδικάστηκε υπό του Κακουργιοδικείου συνεδριάζοντος εν Λεμεσώ διά κατηγορία ανθρωποκτονίας κατά παράβαση του άρθρου 205(1)(3) του Ποινικού Κώδικα ΚΕΦ. 154 ως ετροποποιήθη με τον νόμο 3/1962 και του επεβλήθη η ποινή

* (Βλέπε, επίσης, *WILLS ON CIRCUMSTANTIAL EVIDENCE*, 7th ed., p.112).

της εννεαετούς φυλακίσεως από τις 25.3.1986 ημέρα κατά την οποία είχε τεθεί υπό κράτηση.

5 Η κατηγορία εναντίον του ήτο ότι μεταξύ της 17ης και 18ης Μαρτίου, 1986, στην επαρχία Λεμεσού με παράνομη πράξη επέφερε τον θάνατο της Κωνσταντίας Δημήτρη Περλάκη άλλως Ντίνας τέως κατοίκου Λεμεσού. Η απόφαση δεν ήτο ομόφωνη αλλά ελήφθη δια πλειοψηφίας διαφωνούντος του Προέδρου του Κακουργιοδικείου.

10 Η εκδοχή της Δημοκρατίας ήτο ότι ο εφεσείων ήτο εραστής του θύματος, ότι έτρεφε παθολογική ζήλεια εναντίον του θύματος το οποίο υποπτευόταν ότι διατηρούσε σχέσεις με άλλους άνδρες, ότι ένεκα της ζήλειας του αντιδρούσε στην επιθυμία του θύματος να εργάζεται σε τόπους όπου θα είχε επαφές με άνδρες, ότι ενώ το θύμα επιθυμούσε και
15 απαιτούσε να διακοπεί κάθε σχέση ή επαφή του εφεσεϊόντα μαζί της, αυτός επέμενε στη διατήρηση του δεσμού τους, ότι οι προβληματικές για τους πιο πάνω λόγους σχέσεις θύματος και εφεσεϊόντος οδήγησαν στο παρελθόν τον εφεσεϊόντα σε βίαιες εκδηλώσεις εναντίον του θύματος υπό
20 μορφή ξυλοδαμού, ύβρεων και αιπειλών να την σκοτώσει, ότι το βράδυ της Καθαρής Δευτέρας 17.3.1986 ο εφεσεϊών δυσαρεστήθηκε όταν άκουσε διάφορους θαμώνες του μπαρ LA BELLE VIE, στο οποίο εργαζόταν το θύμα, να αστειεύονται με υπονοούμενα για ανήθικες προτάσεις προς
25 το θύμα, ότι στις 11.15 μ.μ. όταν το θύμα σχόλασε από την εργασία της έφυγε μόνη με τον εφεσεϊόντα και ότι αντί να την μεταφέρει στο σπίτι της ο εφεσεϊών, σε ένα ξέπιασμα της ζήλειας και δυσαρέσκειάς του στραγγάλισε το θύμα με τα χέρια του. Είναι επίσης εκδοχή της Δημοκρατίας ότι
30 στην προσπάθειά του να αιταλλαγεί του πτώματος του θύματος ο εφεσεϊών έρριψε το πτώμα σε κρημό στην τοποθεσία «ΖΥΓΟΣ» του χωρίου Άλασσα και ότι το βράδυ της 24.3.1986 το έκαψε με πετρέλαιο σε μια αποτυχημένη προσπάθειά του να το εξαφανίσει.

35 Η εκδοχή του εφεσεϊόντος ήτο ότι ούτε οκτώσε, ούτε είχε οποιοδήποτε λόγο να σκοτώσει το θύμα που ήταν πραγματι ερωμένη του από το 1984, ότι έτρεφε έντονα αισθήματα αγάπης προς το θύμα και προς τα δύο ανήλικα παιδιά της, ότι προσπαθούρε πάντοτε να την προστατεύσει και
40 την συνεβούλευε να συμφιλιωθεί με τον ελλαδίτη ούζυγό

της χάριν των παιδιών της, ότι ούτε την Ζήλευε, ούτε είχε ένσταση να εργάζεται όπου αυτή ήθελε, ότι όπως στην περίπτωση πολλών νόμιμων και παράνομων ζευγαριών υπήρχαν μερικά μικροεπεσόδια και μικροπαρεξηγήσεις στις σχέσεις τους που σύντομα ξεχνιόνταν, ότι έτυχε μια φορά να της δώσει ένα χαστούκι και να την απειλήσει μια ή δυο φορές χωρίς όμως ποτέ να εννοεί να πραγματοποιήσει την απειλή του, ότι το βράδυ της 17 Μαρτίου οι θαμώνες του μπαρ LA BELLE VIE απλά απειλούνταν με το θύμα, κάτι που δεν τον δυσαρέστησε και ότι από εκεί μετέφερε και άφησε το θύμα έξω από το σπίτι της χωρίς να συμβεί οποιοδήποτε επεισόδιο μεταξύ τους.

Η μαρτυρία εναντίον του εφεσεύοντα είναι περιστατική. Βασικά η Δημοκρατία ισχυρίζεται ότι από τη μαρτυρία στο σύνολό της αποδεικνύεται ότι ο εφεσεύων είχε (1) ευκαιρία και δυνατό ελατήριο να σκοτώσει το θύμα, ότι (2) είχε διάφορα ψέματα που οδηγούσαν στο αναπόφευκτο συμπέρασμα ότι γνώριζε και ήθελε να αποφύγει την αλήθεια της ενοχής του, ότι (3) πρόβαλε ψεύτικο άλλοθι και ότι (4) οι κινήσεις, οι ενέργειες και οι παραλείψεις του μετά τη διάπραξη του εγκλήματος αποτελούν συμπεριφορά προσώπου που ενέχεται στο έγκλημα.

Οι νομικές αρχές καθορίζουν ότι το βάρος της αποδείξεως ενοχής του κατηγορουμένου σε ποινικές υποθέσεις βρίσκεται στους ώμους της Κατηγορούσας Αρχής, ειδική δε μνεία και εκτίμηση της περιστατικής μαρτυρίας όπως στην παρούσα υπόθεση γίνεται σε διάφορες αγγλικές και κυπριακές υποθέσεις.

Στην υπόθεση *McGreay v. Director of Public Prosecutions* [1973] 1 All E.R. 503, αναφέρεται ότι η περιστατική μαρτυρία έχει τους δικούς της ιδιαίτερους κινδύνους οι οποίοι όμως δεν είναι μεγαλύτεροι από τους κινδύνους που υπάρχουν στην απ' ευθείας μαρτυρία και εν πάση περιπτώσει δεν είναι λιγότερο αξιόπιστη ή λιγότερο ασφαλής από αυτή. Στην υπόθεση *Γεωργίου Κουφού ν. Δημοκρατίας* (1984) 2 Α.Α.Δ. 165 αναφέρεται ότι η περιστατική μαρτυρία είναι εξίσου καλή με οποιαδήποτε άλλη μαρτυρία στις περιπτώσεις που τα διάφορα κομμάτια της μαρτυρίας που την συνθέτουν μπορούν να συναρμολογηθούν και να συνδυαστούν με τρόπο ώστε να συμπληρώνεται ο κύκλος της αλυσίδας

χωρίς να μένουν περιθώρια αμφιβολίας αναφορικός με το τελικό συμπέρασμα που εξάγεται από αυτή. Στη σελίδα 198 της ως άνω αποφάσεως γίνεται αναφορά στο εξής απόσπασμα από το σύγγραμμα του Will's Principles of Circumstantial Evidence, 7η έκδοση, σελίς 142:

«Στην προσπάθεια ανακαλύψεως της αληθείας, καμιά νομική μαρτυρία δεν πρέπει να αποκλείεται· αλλά μεγάλη προσοχή πρέπει να ασκείται για να αποφεύγεται η απόδοση υπέρμετρης σπουδαιότητας σε περιπτώσεις που δεν είναι κατ' ανάγκη ασυμβίβαστες με την αθώωτητα παρόλο που μπορεί να δημιουργηθούν υποψίες. Περιστάσεις τέτοιαις μορφής είναι απλώς δημιουργοί βαρύτητας και τίποτε δεν είναι πιο επικίνδυνο από του να ενδυναμώνεται μια αδύνατη υπόθεση με την απόδοση σ' αυτή μεγαλύτερης σπουδαιότητας από εκείνη που αξίζει.»

Το θύμα Κωνσταντία Δημήτρη Περλάκη, γνωστή σαν Ντίνα, παντρεύτηκε το 1976 τον ελλαδίτη Δημήτρη Περλάκη με τον οποίο απόκτησε δύο παιδιά την Ειρήνη και τον Χρίστο που ήταν κατά την ημέρα της εκδόσεως της αποφάσεως του Κακουργιοδικείου 14 και 10 χρόνων αντιστοίχως. Εζούσε με τον σύζυγό της και τα παιδιά της στην Ελλάδα μέχρι το 1983 που ήρθε σε διάσταση με αυτόν και επέστρεψε στην Κύπρο μαζί με τα παιδιά της. Κέρδιζε τα προς το ζειν εργαζόμενη σε γεωργικές εργασίες. Μέχρι τον Δεκέμβρη του 1985 εζούσε με τα παιδιά της στην Επισκοπή, πρώτα στο σπίτι της αδελφής της Δήμητρας Στυλιανού και κατόπιν στο σπίτι δίπλα εκείνου της μητέρας της Ελένης Χρίστου. Το 1984, ενάμιση περίπου χρόνο πριν το θάνατο της και σε ηλικία 31 περίπου χρόνων γνώρισε και συνήψε ερωτικό δεσμό με τον εφεσεϊόντα, ένα άνδρα 20 περίπου χρόνια μεγαλύτερό της, παντρεμένο και πατέρα 4 παιδιών που κατοικούσε με τη γυναίκα του και τα παιδιά του στη Λεμεσό και που διατηρούσε κατάστημα πώλησης υποδημάτων. Κατά τον ουσιαστικό χρόνο ο εφεσεϊών ήταν κάτοχος αυτοκινήτου MAZDA ESTATE 1500, παλαιού μοντέλλου, με αριθμό εγγραφής GC 534, ανοικτού μπεζ χρώματος. Τον Δεκέμβρη του 1985 η Ντίνα εγκαταστάθηκε με τα παιδιά της στο ημιυπόγειο διαμέρισμα της πολυκατοικίας Άγιος Νικόλαος, στην οδό Γρ. Ξενοπούλου στη Λεμεσό το οποίο ενοικίασε με την μεσολάβηση και βοήθεια του εφεσεϊόντος. Τις τελευταίες

μέρες προ του θανάτου της εργάστηκε για δύο έως τρεις μέρες στο αμπέλι του Αγαμέμωνα Θεοδότου και μεταξύ της 1ης και 16ης Μαρτίου 1986 εργάστηκε κατά τη διάρκεια της ημέρας στο PETER'S RESTAURANT του Παναγιώτου Σταμούλη και από την Παρασκευή 14.3.86 μέχρι και της Καθαράς Δευτέρας 17.3.76 εργάστηκε τα βράδια σαν σερβιτόρα στο μπάρ LA BELLE VIE του Κώστα Χ'Γεωργίου στη Λεμεσό. Διάφοροι μάρτυρες συγγενείς και φίλοι του θύματος είπαν ότι η Ντίνα ήταν εύθυμος τύπος και της άρεσε η θάλασσα, το ξέαλλο ντύσιμο και οι περιπέτειες. Γνωρίζοντας την αντίδραση των συγγενών της στο δεσμό της με τον εφεσεϊόντα απέφυγε να αποκαλύψει σ' αυτούς τις σκέψεις και τα μυστικά της ζωής της, έτρεφε δε υπερβολική αγάπη για τα δύο παιδιά της. Τον τελευταίο καιρό πριν το θάνατό της η επιθυμία της ήταν να αποκαταστήσει τις σχέσεις της με τον σύζυγό της.

Η τελευταία φορά που σύμφωνα με τη μαρτυρία η Ντίνα θεάθηκε ζωντανή ήταν όταν σχολασε από την εργασία της και έφυγε από το LA BELLE VIE συνοδευόμενη από τον εφεσεϊόντα λίγο μετά τις 11.00 το βράδυ της 17.3.1986. Το απόγευμα της Τετάρτης 19.3.1986 τα παιδιά του θύματος συνοδευόμενα από την δασκάλα τους πήγαν στον Αστυνομικό Σταθμό Αγίου Νικολάου και κατάγγειλαν την εξαφάνιση της Ντίνας στον αστυφύλακα Αντωνάκη Αγιώτη. Το Τμήμα Ανιχνεύσεως Εγκλημάτων του Κεντρικού Αστυνομικού Σταθμού ενημερώθηκε σχετικά και ο αστυφύλακας Ανδρέας Γεωργίου άρχισε έρευνες για την ανεύρεσή της. Με μόνο στοιχείο την πληροφορία ότι το θύμα διατηρούσε ερωτικό δεσμό με κάποιο Χριστάκη, ιδιοκτήτη του αυτοκινήτου GC 534 ο αστυφύλακας Γεωργίου ήρθε σε επαφή με τον εφεσεϊόντα και την Πέμπτη 21.3.86 πήρε από αυτόν, στον Κεντρικό Αστυνομικό Σταθμό Λεμεσού, ανοικτή κατάθεση με μοναδικό σκοπό την υποβολή του έργου της ανεύρεσης του θύματος. Στην κατάθεση του αυτή ο εφεσεϊών αποκάλυψε εξ αρχής ότι διατηρούσε ερωτικό δεσμό με το θύμα και ότι στις 11.00 περίπου το βράδυ έφυγε μαζί της από το κέντρο LA BELLE VIE αλλά την οδήγησε με το αυτοκίνητό του μέχρι το σπίτι της και την άφησε και έφυγε. Είπε επίσης ότι συνδέθηκε σασκώθηκε με την Ντίνα και ουδέποτε την απείλησε. Οι έρευνες της αστυνομίας μέχρι την Δευτέρα 24.3.1986 απέβησαν άκαρπες. Τίποτε δεν είχε προ-

κύψει που να μπορεί να ρίξει φως στην εξαφάνιση της Ντίνας. Την 6.30 μ.μ. της 24 Μαρτίου, στάληκε από την αστυνομία Λευκωσίας στον αστυφύλακα Γεωργίου, κατάθεση που λήφθηκε από την φίλη του θύματος Γαβριέλλα Μαρκίδου η

 5 οποία περιείχε ισχυρισμούς για τις σχέσεις του εφεσεύοντα με το θύμα, η οποία έδωσε στον Γεωργίου αφορμή να σχηματίσει εντύπωση ότι ο εφεσεύων είπε σκόπιμα ψέματα στην ανοικτή του κατάθεση. Την ίδια περίπου ώρα ο εφεσεύων τηλεφώνησε στον αστυφύλακα Γεωργίου και τον

 10 ρώτησε αν είχε νεώτερες πληροφορίες για την τύχη του θύματος. Σε απάντηση ο Γεωργίου τον πληροφόρησε για το περιεχόμενο της κατάθεσης της Γαβριέλλας και ότι είχε υπόνοιες ότι αυτός είχε κάμει κάτι κακό στην Ντίνα και του ζήτησε να επισκεφθεί τον αστυνομικό σταθμό την επομένη

 15 για περαιτέρω ανάκριση και πρόσθεσε ότι είχε πρόθεση να τον συλλάβει. Το βράδυ της ίδιας ημέρας 24ης Μαρτίου ο κλητήρας της Επαρχιακής Διοίκησης Λεμεσού Μιχάλης Χαραλάμπους, κάτοικος Άλασσας, επισκέφθηκε με την σύζυγό του τον Γεώργιο Τοφαλλή που έχει σπίτι στην τοποθεσία

 20 «Ζυγός» της Άλασσας. Στις 8.00 μ.μ. περίπου άκουσαν θόρυβο που έμοιαζε με έκρηξη και βγήκαν έξω και σε απόσταση 300 περίπου μέτρων προς την κατεύθυνση του κυρίου δρόμου Λεμεσού Πλατρών πλησίον της ένωσης του με τον

 25 χωματένιο πλαγιόδρομο που οδηγεί στα σπίτια τους πρόσεξαν φωτιά να καίει θάμνους μέσα στον κρημνό. Στις 7.00 περίπου το πρωί της επομένης 25ης Μαρτίου οι ίδιοι μάρτυρες περνούσαν με αυτοκίνητο από τον πλαγιόδρομο και σταμάτησαν από περιέργεια στο πλησιέστερο σημείο του

 30 δρόμου από τον τόπο της φωτιάς. Από κάποια απόσταση πρόσεξαν κάτι που έμοιαζε με μεγάλη κούκλα. Σταμάτησαν το διερχόμενο αυτοκίνητο του Παναγιώτη Χριστοδούλου, ο οποίος πλησίασε πιο κοντά όπου διαπίστωσε ότι επρόκειτο

 35 περί ανθρωπίνου πτώματος και όχι περί κούκλας. Οι αστυνομικές αρχές αμέσως ειδοποιήθηκαν και η περιοχή τέθηκε υπό φρούρηση και απεκλείσθη. Λήφθηκαν φωτογραφίες της περιοχής και του μισοκαμένου και σε κατάσταση αποσύνθεσης πτώματος. Αποτέλεσμα της ανεύρεσης και αναγνώρισης του πτώματος της Ντίνας ήταν η άμεση σύλληψη

 40 του εφεσεύοντος ο οποίος συνελήφθη στο σπίτι του στις 10.45 το πρωί της 25ης Μαρτίου και η μεταφορά αυτού και του αυτοκινήτου του GC 534 στον Κεντρικό Αστυνομικό

Σταθμό Λεμεσού. Το απόγευμα της ίδιας ημέρας ο Υπάστυ-
νόμος Στέλιος Σολωμού πήρε από τον εφεσείοντα υπό τύ-
πο ερωτήσεων και απαντήσεων θεληματική κατάθεση και
εις ερώτηση 'που ήσουν ψες 24.3.86 μεταξύ 6.00 και 10.00
μ.μ.; έδωσε την εξής απάντηση:

5

« Ήμουν στο σπίτι από την ώρα που ήρθα από τη
δουλειά η ώρα 5.30 μ.μ. περίπου, άκουσα τα νέα από
την τηλεόραση η ώρα 8.30 μ.μ. και είδα και τη φωτο-
γραφία της Κωνσταντίας που την έδειξε η τηλεόραση.
Μετά από την ανακοίνωση της τηλεόρασης στενοχω-
ρεθηκα και τηλεφώνησα στο σπίτι της Γαβριέλλας στη
Λευκωσία αλλά απάντησε η μητέρα της κυρία Ελένη και
μου ειπε ότι η Γαβριέλλα βγήκε έξω με τον Κωστάκη και
της είπα να έρθουν σήμερα στη Λεμεσό για να πάμε να
δούμε τα παιδιά της Κωνσταντίας και να εξετάσουμε
και για την εξαφάνιση της Κωνσταντίας. Πριν τα νέα,
μετά που του τηλεφώνησα ότι τον ήθελα ήρθε ο αδελ-
φότεκνος μου Σόλων Κωνσταντίνου και του ζήτησα
£200.- δανεικά για να διευθετήσω κάτι συναλλάγματα
του αυτοκινήτου μου.»

10

15

20

Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι ο τελευταίος αυτός ισχυρι-
σμός του εφεσείοντος απεδείχθη ότι ήτο ψευδής.

Στις 29.3.1986 ο γιατρός Πέτρος Βανέζης έκαμε νεκροψία
στο πτώμα της Ντίνας στο νοσοκομείο Λεμεσού και το ου-
κωιδις μέρος της μαρτυρίας του είναι ότι ο δολοφόνος
στριγγάλισε το θύμα με τα χέρια του. Το θύμα θανατώθηκε
τουλάχιστον 5 ημέρες πριν την ανεύρεση της αλλά ο θάνα-
τος μπορούσε να είχε προκληθεί μέχρι και 7 μέρες πριν την
ανεύρεσή της το πρωί της 25ης Μαρτίου. Η πιο πάνω χρονι-
κή περίοδος δύο ημερών στη διάρκεια της οποίας προκλή-
θηκε ο θάνατος της Ντίνας άρχιζε εντός ολίγων ωρών από
τις στιγμές που θεάθηκε για τελευταία φορά ζωντανή στις
11.00 περίπου το βράδυ της 17ης Μαρτίου. Το θύμα ρίφθη-
κε στην τοποθεσία ή τοποθετήθηκε στο μέρος που βρέθηκε
ενώ ήταν νεκρό και κάηκε στο ίδιο μέρος.

25

30

35

Ορισμένων μαρτύρων κατηγορίας η αξιοπιστία έχει αμ-
φισβητηθεί. Με τον πλέον έντονο τρόπο έχει αμφισβητηθεί
η αξιοπιστία του μάρτυρα Δημήτρη Παλάρη, Μ.Κ. 31, ο ο-
ποίος ισχυρίστηκε και επέμενε ότι μεταξύ της 8.14 μ.μ. και

της 8.16 μ.μ. της Δευτέρας 24.3.1986 ενώ επέστρεφε από τον σταθμό βενζίνης που διατηρεί στις Πλάτρες στο σπίτι του στη Λεμεσό με το αυτοκίνητο του είδε τη φωτιά που έκαιε στην τοποθεσία «ΖΥΓΟΣ». Είδε επίσης ένα αυτοκίνητο ανοικτού χρώματος μάρκας MAZDA 1500 παλιού τύπου σταθμευμένο πάνω στο χωματόδρομο πολύ πλησίον του ασφαλτωμένου κυρίου δρόμου Λεμεσού Πλατρών και ένα άνδρα να στέκει δίπλα από την πόρτα του οδηγού. Σε αναγνωριστική παράταξη, που διενεργήθηκε το βράδυ της 26.3.1986, ο μάρτυρας Παλάρης υπέδειξε τον εφεσείοντα σαν τον άνδρα που είδε δίπλα στο αυτοκίνητο MAZDA ενώ έκαιγε η φωτιά στην τοποθεσία «ΖΥΓΟΣ» στις 24.3.1986. Στις 10.4.86 η αστυνομία διενήργησε στην αυλή του αστυνομικού σταθμού άλλη αναγνωριστική παράταξη αποτελούμενη από 43 συνολικά αυτοκίνητα και ο μάρτυς υπέδειξε το αυτοκίνητο του εφεσείοντος αριθμός GC 534 σαν το αυτοκίνητο που ήταν σταθμευμένο στον χωματόδρομο το βράδυ της 24.3.1986. Τους ίδιους περίπου ισχυρισμούς ο μάρτυς Παλάρης έκαμε και ενώπιον άλλου Κακουργιοδικείου πριν 20 20 περίπου μήνες το οποίο εξεδίκασε την ίδια υπόθεση εναντίον του εφεσείοντος και η απόφαση του οποίου ακυρώθηκε από το Ανώτατο Δικαστήριο το οποίο διέταξε επανεκδίκαση της υπόθεσης για τους λόγους που αναφέρονται στην απόφαση του ημερομηνίας 11.9.87 που εκδόθηκε στην 25 ποινική έφεση αρ. 4764. Μετά την καταδικαστική απόφαση του προηγούμενου κακουργιοδικείου και πριν την εκδίκαση της έφεσης αριθμός 4764 που είχε καταχωρήσει ο εφεσείων ο μάρτυς Παλάρης έστειλε ιδιόχειρη επιστολή στην κα. Στέλλα Σουλιώτη, τότε Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, με ημερομηνία 26.3.87, αντίγραφο της οποίας κατετέθη 30 ενώπιον του Κακουργιοδικείου σαν τεκμήριο 13. Παρά το γεγονός ότι στην επιστολή του αυτή ο μάρτυς Παλάρης δεν ισχυρίζεται ότι στην πραγματικότητα δεν είδε το βράδυ εκείνο στον Ζυγό κανένα σταθμευμένο αυτοκίνητο και κανένα άνδρα να στέκεται δίπλα από αυτό στην ουσία αναιρεί 35 όσα είχε πει στη μαρτυρία του στο προηγούμενο κακουργιοδικείο αναφορικά με την αναγνώριση του εφεσείοντος. Σαν αποτέλεσμα της πιο πάνω επιστολής η αστυνομία πήρε κατάθεση από τον μάρτυρα Παλάρη προφανώς για 40 διευκρίνιση της κατάστασης που είχε δημιουργηθεί. Στην κατάθεση του αυτή που κατετέθη ενώπιον του Κακουργιοδικείου ως τεκμήριο 14 ο μάρτυς Παλάρης επαναλαμβάνει

όσα αναφέρει στην επιστολή του τεκμήριο 13. Στις 29.5.87 ο ίδιος μάρτυρας έδωσε νέα κατάθεση στην αστυνομία μετά που συναντήθηκε με τον Βοηθό Αρχηγό της Αστυνομίας κ. Οικονόμου με τον οποίο διατηρούσε φιλικές σχέσεις. Στη νέα αυτή κατάθεση του στην Αστυνομία, τεκμήριο 15, ο μάρτυς αυτός διηγείται εκ νέου τί είδε το βράδυ της 24ης Μαρτίου στο «Ζυγό» και αναφέρει ότι είδε:

«Ένα αυτοκίνητο μάρκας MAZDA ESTATE σταματημένο στα δεξιά του δρόμου και τον Χριστάκη Μιχαηλίδη να στέκει δίπλα από το αυτοκίνητο αυτό.»

Ισχυρίστηκε επίσης ότι πριν ακόμη δώσει τη μαρτυρία του ενώπιον του προηγούμενου κακουργιοδικείου άρχισε να παίρνει απειλητικά τηλεφωνήματα από άγνωστη γυναίκα με σκοπό να πεισθεί να αλλάξει την μαρτυρία του. Ακολούθως ανέφερε ότι όλοι οι ισχυρισμοί του στην επιστολή τεκμήριο 13 και η κατάθεσή του τεκμήριο 14 είναι αναληθείς και ήταν αποτέλεσμα του φόβου που το προκάλεσαν τα ανώνυμα απειλητικά τηλεφωνήματα. Προτού προχωρήσω περαιτέρω θεωρώ σκόπιμο εδώ να αναφέρω το ουσιώδες μέρος της απόφασης του Εφετείου εις την έφεση υπ' αριθμό 4764 που εκδόθηκε στις 11.9.87, όπου αποφασίστηκε επανεκδίκαση της υπόθεσης, και το οποίο έχει ως εξής:

«In our view it suffices to say that the trial Court, in a manner rendering its verdict unsafe, appears to have proceeded to treat other evidence adduced at the trial as amounting to corroboration of the credibility of the evidence of witness Palaris regarding his identification of the appellant at locality Zygos, even though such identification had been found, by the trial court, to be in the circumstances in which it was made, an identification of poor quality, whereas, in our opinion, the basic issue was whether or not there existed other independent evidence rendering it safe to find, beyond reasonable doubt, that the man seen by witness Palaris at the locality Zygos must have been the appellant.»

Το Κακουργιοδικείο κλήθηκε εκ μέρους της Δημοκρατίας να αποδεχθεί σαν αξιόπιστη τη μαρτυρία του Παλάρη, παρόλο που οι συνθήκες κάτω από τις οποίες ο μάρτυρας αυτός λέγει ότι είδε και αναγνώρισε τον εφεσείοντα, που δεν γνώριζε καθόλου προηγουμένως, καθώς και το αυτοκίνητο του GC 534 ήταν πολύ πτωχές. Ένεκα του λόγου τούτου

και λόγω των τεκμηρίων 13, 14 και 15 θα πρέπει κατά την εισήγηση της Κατηγορούσας Αρχής από τη μαρτυρία του Παλάρη να γίνει δεκτό τουλάχιστον ότι το βράδυ εκείνο ο μάρτυρας είχε δει στην τοποθεσία «Ζυγός» κάποιο αυτοκίνητο μάρκας MAZDA παλιού μοντέλλου και κάποιον άνδρα που έμοιαζε του εφεσείουτος.

Σε δύο τουλάχιστον προηγούμενες υποθέσεις το Ανώτατο Δικαστήριο υπό την πλήρη του σύνθεση (FULL BENCH) ασχολήθηκε με περιπτώσεις παρόμοιες ως η παρούσα. Η πρώτη είναι εκείνη του *Κυριάκου Νικόλα Κουτσή ν. Δημοκρατίας* (1977) 2 Α.Α.Δ. 361 και η δεύτερη εκείνη του *Σαμήρ Μωχάμετ Κατάρ και άλλων ν. Δημοκρατίας* (1978) 2 Α.Α.Δ. 132. Στην Αγγλία φαίνεται ότι πρόσφατα υπήρξε κάποια αλλαγή όπως αναφέρεται στον PHIPSON ON EVIDENCE, 13η έκδοση παράγραφοι 33-37, σελίδες 786, 787. Επίσης στην υπόθεση *R. v. Pestano and Others* (1981) Crim L.R. 397 αναφέρεται ότι ο δικαστής οφείλει να αφήσει στους ενόρκους να αποφασίσουν πάνω στη μαρτυρία τέτοιων μαρτύρων, αφού όμως τους προειδοποιήσει αναφορικά με το θάρος που είναι δυνατό να αποδοθεί σε τέτοια μαρτυρία.

Η μαρτυρία του Παλάρη ως προς την αναγνώριση του εφεσείουτα και του αυτοκινήτου του στην τοποθεσία «Ζυγός» τη νύκτα της 24.3.86 είναι αναμφισβήτως όπως έχει χαρακτηριστεί πτωχής ποιότητας. Ως εκ τούτου έπρεπε να μην γίνει δεκτή υπό του Κακουργιοδικείου ή τουλάχιστο να δημιουργήσει αμφιβολίες ως προς την δεικτικότητα της ανεξάρτητα από τις μετέπειτα καταθέσεις, που έδωσε, καθ' ότι δεν είδε καθαρά το πρόσωπο του ανθρώπου που στεκόταν κοντά στην πόρτα του οδηγού του αυτοκινήτου. Πρέπει εδώ να αναφέρω τη μαρτυρία του που αναφέρεται στις σελίδες 271 και 272 των πρακτικών όπου ο μάρτυρας αντεξεταζόμενος λέγει τα εξής:

Ε. Είναι γεγονός κύριε μάρτυς ότι λόγω του ότι ταξιδεύετε εκείνη τη νύκτα λέτε ότι σχεδόν σταματήσετε, το μόνο που μπορούσατε να διακρίνετε είναι το σχήμα, το σουλούπι του ανθρώπου;

Α. Τα κύρια χαρακτηριστικά.

Ε. Όταν λέτε κύρια χαρακτηριστικά δεν εννοείτε τα χαρακτηριστικά του προσώπου;

- A. Όχι.
- E. Εννοείτε το ύψος του περίπου το πάχος του περίπου και αυτό βασικά;
- A. Μιλούμε κατά προσέγγιση.
- E. Αυτά; 5
- A. Ναι.
- E. Εάν σας ρωτήσω αν είχε μαλιά, η απάντηση σας θα είναι δεν προσέξετε.
- A. Ασφαλώς όχι. Εάν ήτο τελείως χωρίς μαλιά μπορούσε να ήταν κάτι το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό. 10
- E. Εάν ήτο εντελώς φαλακρός πιθανό να το εβλέπετε;
- A. Πιθανό.
- E. Δεν μπορείτε να είσαι σίγουρος εάν θα το εβλέπετε;
- A. Όχι.
- E. Εσείς δεν είδατε ούτε την μάρκα του αυτοκινήτου ούτε το νούμερο του αυτοκινήτου; 15
- A. Ασφαλώς όχι.
- E. Είδατε ένα αυτοκίνητο το οποίο όπως είπατε στην κατάθεσή σας και στη συνέχεια στη δίκη το αναγνώρισατε στην αναγνωριστική παράταξη από τον όγκο του; 20
- A. Από τα χαρακτηριστικά που είδα.
- E. Είδατε ένα αυτοκίνητο και όταν λέτε χαρακτηριστικά ούτε αριθμό είδατε, ούτε μάρκα, το μόνο που μένει είναι το σχήμα του αυτοκινήτου έτσι; 25
- A. Μάλιστα.»
- Στή συνέχεια στις σελίδες 274 και 275 των πρακτικών αναφέρεται ότι είπε τα εξής:
- E. Με βάση τα όσα μας είπατε ότι είναι από το σουλούπι του ανθρώπου από σχήμα του κορμιού του αυτά είπατε στην κατάθεση σας πριν την αναγνωριστική παράταξη, πώς μπορεί να είστε σίγουρος ότι το πρόσωπο που υποδείξετε ήταν ο κατηγορούμενος 30

με βάση αυτό το γεγονός ότι είναι από το σχήμα του κορμιού του;

- 5 Α. Απ' ότι επιθεώρησα από τα κύρια χαρακτηριστικά υπέδειξα κατά τη γνώμη μου τον κατάλληλο άνθρωπο.
- Ε. Υποδείξατε από τα κύρια χαρακτηριστικά τον κατά τη γνώμη σας κατάλληλο άνθρωπο και αυτά τα κύρια χαρακτηριστικά είναι αυτά που είπατε προηγουμένως το ύψος, το πάχος κλπ.;
- 10 Α. Ναι.»

Εάν η αναγνώριση έγινε με βάση τα όσα λέγει ο μάρτυς αυτός στα πιο πάνω αποσπάσματα από την αντεξέταση του είναι πράγματι ανεξήγητο πώς ο μάρτυς επέμενε ότι ο άνδρας που είδε είναι ο εφεσείων και το αυτοκίνητο που είδε είναι το MAZDA GC 534.

- 20 Τώρα, εάν αφήσουμε κατά μέρος ως μη αποδεκτή τη μαρτυρία του μάρτυρος Παλάρη το μόνο ερώτημα που παραμένει είναι κατά πόσο η υπόλοιπη μαρτυρία είναι αρκετή ώστε να υποδείξει πέραν πάσης λογικής αμφιβολίας ότι ο εφεσείων είναι ο ένοχος του θανάτου του θύματος. Η απάντησή μου στο ερώτημα αυτό είναι ότι η υπόλοιπη μαρτυρία δημιουργεί μόνο σοβαρές υποψίες ότι ενέχεται εις το έγκλημα (great suspicions) και τίποτε περισσότερο πέραν τούτου, έχοντας υπόψη ότι το βάρος της αποδείξεως είναι κατά κανόνα επί της Κατηγορούσας Αρχής. Διά τα ως άνω θα επέ-
- 25 τρεπα την έφεση.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, Δ.: Συμφωνώ με την απόφαση του Δικαστή Πικλή, και δεν έχω τίποτε να προσθέσω.

- 30 ΜΑΛΑΧΤΟΣ, Δ: Ως αποτέλεσμα των ως άνω αποφάσεων η έφεση απορρίπτεται κατά πλειοψηφία.

Η Έφεση απορρίπτεται κατά πλειοψηφία.